

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Hoitotyön koulutusohjelma / sairaanhoitaja AMK

Maria Mattila

JOUSTAVAN PERUSOPETUKSEN VIRANOMAISTOIMINTA JA YHTEISTYÖ

Opinnäytetyö 2014

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Hoitotyön koulutusohjelma

MARIA MATTILA Joustavan perusopetuksen viranomaistoiminta ja hallinnollinen yhteistyö

Opinnäytetyö 44 sivua + 4 liitesivua

Työn ohjaaja Eeva-Liisa Frilander-Paavilainen, yliopettaja

Toimeksiantaja Kotkan Kaupunki

Helmikuu 2014

Avainsanat joustava perusopetus, moniammatillinen yhteistyö

Tämä opinnäytetyö on tehty osana Voi hyvin nuori! -hanketta. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitä hallinnollisia toimia tarvittiin joustavan perusopetuksen kehitykseen Kotkassa. Tarkoituksena oli kartoittaa, miten moniammatillinen ja poikkiallinen yhteistyö on toiminut ja toimii tällä hetkellä.

Tiedonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Haastatteluja varten luotiin teemahaastattelu runko, jota täydensin tarvittaessa lisäkysymyksillä. Yksi haastattelu tehtiin sähköpostitse. Tutkimusta varten haastateltiin viittä joustavan perusopetuksen eri hallintoalueilla toimivaa henkilöä.

Tutkimuksen tukokset osoittivat, että hallinnollinen yhteistyö toimii hyvin. Moniammatillisen yhteistyön näkökulmasta toiminta on sujuvaa ja ongelmien ratkaisu onnistuu hyvin. Yhteyttä eri hallinnon aloilta pidetään sekä säännöllisesti että tarvittaessa. Palavereissa kuunnellaan eri osapuolten näkemyksiä uusista toimintatavoista ja niistä yhdistetään käytännössä toimivia kokonaisuuksia. Tutkimusta voidaan hyödyntää jatkossa samankaltaisia hankkeita kehittäessä.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Health Care

MARIA MATTILA Authoritative Actions and Administrative Co-Operation for Flexible
Basic Education

Bachelor's thesis 44 pages + 4 pages of appendices

Supervisor Eeva-Liisa Frilander-Paavilainen, PhD

Commissioned by The City of Kotka

February 2014

Keywords flexible basic education, multi-professional cooperation

This thesis was carried out as a part of the youth well-being project “Voi hyvin nuori!”. The goal was to look into what kind of administrative actions were needed for the development of flexible basic education in Kotka. The aim of this thesis was to assess how well multi-professional and cross-administrative co-operation had functioned and how well it was functioning now.

Focused interviews were used as the method of data collection. A framework was created for the interviews, which were supplemented with additional questions when needed. One interview was conducted via e-mail. Five persons working in different fields of administration regarding flexible basic education were interviewed for the thesis.

The results of this study indicated that administrative cooperation is functioned well. Multi-professional cooperation functioned smoothly, and problem solving proved to be successful. Contact with different administrative sectors was kept on a regular basis, and when needed. Viewpoints regarding the new methods from different parties were heard at meetings, and they were merged into functioning wholes. This study may be used in the future when developing similar projects.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	TAUSTA JA TARKOITUS	6
2	TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	7
3	VIRANOMAISTOIMINNAN JA HALLINNOLLISEN YHTEISTYÖN KEHITTÄMINENTUTKIVALLA OTTEELLA	8
4	VALTAKUNNALLINEN JOPO®	10
5	JOUSTAVA PERUSOPETUS KOTKASSA	12
	5.1 Koulupajaluokka	12
	5.2 Topparoikka	13
	5.3 Holistinen ote opetuksessa	13
	5.4 Organisaatio	14
6	JOUSTAVA PERUSOPETUS NUORTEN HYVÄKSI	15
	6.1 Nuorten syrjäytyminen ja sen ehkäisy	16
	6.2 Syrjäytyminen ja koulumaailma	17
	6.3 Yhteistyö perheiden parhaaksi	19
	6.4 Yhteistyö nuorten parhaaksi	22
7	YHTEISTYÖN ERI MUODOT JA JOHTAJUUS	23
	7.1 Moniammatillinen yhteistyö	23
	7.2 Poikkihallinnollinen johtaminen ja yhteistyö	25
8	TUTKIMUKSEN METODIT	27
	8.1 Haastattelu tiedonkeruu menetelmänä	27
	8.2 Haastattelujen toteutus	28
	8.3 Haastattelun analyysi	28
9	HAASTATTELUT	29
	9.1 Opetustoimen johtaja Eija Vulkko	29
	9.2 Nuorisotyön johtaja Helena Kempas	30

9.3 Erityisentuen koordinaattori Hannele Ylinen	31
9.4 Rehtori Jari Pakkanen	32
9.5 Vastaava perhetyönohjaaja Kari Lindberg	32
10 JOUSTAVAN PERUSOPETUKSEN SYNTY, KEHITYS JA YHTEISTYÖ	33
11 POHDINTA	40
LÄHTEET	42
LIITTEET	
Liite 1. Teemahaastattelurunko	
Liite 2. Tutkimustaulukko	
Liite 3. Saate	

1 TAUSTA JA TARKOITUS

Nuorten syrjäytyminen on vakava ja laajeneva ongelma Suomessa. Nuorten elämään vaikuttavat suuresti koti, koulu ja sosiaaliset suhteet. Nämä kolme yhdessä muodostavat ketjun, joka vaikuttaa nuoren jokapäiväiseen elämään. Ongelmat koulussa eivät välttämättä johdu koulusta, vaan niihin voivat vaikuttaa kodin olosuhteen tai ystäväpiiri.

Nuorten tilannetta parantamaan luotiin valtakunnallinen yhteiskuntatakuu estämään koulupudokkuutta ja siitä johtuvaa syrjäytymistä. Yhteiskunta takuun myötä kaikille alle 25-vuotiaille ja alle 30-vuotiaille vastavalmistuneille tulee voida tarjota työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun nuori on joutunut työttömäksi. (Nuorten yhteiskunta takuu.)

Kotkan alueella työttömyys on viimevuosina lisääntynyt. Ely-keskusken tilastojen mukaan nuorten, alle 25-vuotiaiden, työttömien määrä oli lokakuussa 2011 kasvanut vuoden aikana Kaakkois-Suomessa. Myös pitkäaikaistyöttömiä oli enemmän kuin vuosi sitten. Kotkassa työttömien määrä oli lisääntynyt 1,6 % vuoden takaisesta. (Elinkeino, liikenne ja ympäristö-keskus.) Lisääntynyt työttömyys peilaa perheiden hyvin vointiin. Nuorta ja hänen ongelmiaan on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti, eikä tule keskittyä vain yhteen ongelma-kohtaan.

Joustava perusopetus toteutetaan Kotkassa sosiaali-, opetus- ja nuorisotoimen kanssa yhteistyössä. Kotkassa toimii kaksi joustavan perusopetuksen ryhmää. Toinen ryhmä, koulupajaluokka, toimii nuorisokeskus Greipin tiloissa, ja siinä opiskelee 10 yhdeksäsluokkalaista nuorta, joilla on ongelmana syrjäytyminen säännöllisestä koulun käynnistä. Toinen joustavan perusopetuksen ryhmä, Topparoikka, on koottu nuorten ja perheiden erityispalveluiden asiakkaista. Asiakkuus on voinut saada alkunsa kodin lähtökohdista tai nuoren ongelmakäyttämisen myötä. Sosiaalitoimen työskentely on kokonaisvaltaista ja perhekeskeistä, näin voidaan päästä kiinni myös koulun ulkopuolisiin ongelmiin, joihin koulun olisi yksin vaikea puuttua. Topparoikan oppilaat ovat 7. – 9. -luokkalaisia.

Joustavaa perusopetusta toteutetaan nykyään monissa kunnissa, suurimmassa osassa oppilaan valikoituvat JOPE-ryhmään koulun omalla, sisäisellä valintatavalla. Tämän vuoksi Kotkan malli on erikoinen ja lähempänä nuorta kokonaisvaltaisesti.

Työni tarkoituksena on kartoittaa Kotkan JOPE-projektin taustoja ja sitä, miten hanke on käynnistynyt ja edennyt vakiinnutetuksi toiminnaksi. Selvittelyn alla on hallinnollisen keskinäiset toimet nuorten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Tarkoitukseni on myös kartoittaa vastaan tulleita ongelmia ja käytössä olleita ratkaisumalleja. Päämääränä on valmis malli, jota voidaan käyttää vastaavien moniammatillisten ja poikkihallinnollisten projektien pohjana.

2 TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Työni tarkoituksena on luoda kuva Kotkan koulu-, sosiaali- ja nuorisotoimen tekemästä yhteistyöstä nuorten syrjäytymistä ja koulupudokkuutta vastaan. JOPE:n syntyyn ja kehitykseen päästiin seuraavien tavoitteiden kautta.

1. Mikä on kenenkin toimenkuva ja tehtävä JOPE:ssa?
2. Mitkä eri tahot toimivat yhteistyössä?
3. Mitä hallinnollisia toimia tarvittiin JOPE:n käynnistämiseen?
4. Mitä hallinnollisia toimia tarvittiin JOPE:n kehittämiseen?
5. Miten moniammatillinen ja poikkihallinnollinen yhteistyö käytännössä toimii?
6. Miten mahdolliset ongelmat on ratkaistu?

Tavoitteena on, että hankkeen tulokset otettaisiin käyttöön hankkeen päättymisen jälkeen. Tilaajaorganisaation tehtävänä on vastata tulosten käyttöönotosta ja kehittämisestä. Erilaisia hankkeenjälkeisiä kehitysvaihtoehtoja ovat kehitysprosessin nopea kuolema, hidaskuoleminen, juurtuminen tai edelleen kehittyminen. Hyvin toteutettu kehittämishanke voi uudistaa osaamista, tehostaa toiminta käytäntöjä, edistää työssä jaksamista ja tuoda uutta intoa omaan työhön. (Heikkilä, Jokinen & Nurmela 2008, 22–24.)

3 VIRANOMAISTOIMINNAN JA HALLINNOLLISEN YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN- TUTKIVALLA OTTEELLA

Tutkiva kehittäminen -käsite yhdistää sanat tutkiva, jolla viitataan tutkimukseen, toimintaan ja tietynlaiseen tapaan ja asennoitumiseen, ja kehittäminen, jolla taas viitataan aktiiviseen toimintaan jolla tavoitellaan kehitystä ja kehittymistä. Tutkiva kehittäminen on myös hyvä tapa arvioida tutkivasti ja kriittisesti hanketta ja siitä vastuussa olevia ihmisiä. Tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella ja rakentaa työvälineitä käytettäväksi kehitystyössä. Tutkimusvälineet voivat olla toiminnan kokeilun välineitä ja kehittämistoiminnan arvioinnissa voidaan tutkimusta käyttää ymmärryksen lisäämiseen. Kun kehittäjien omaa toimintaa arvioidaan tutkimuksellisesti, palvelee tutkimus oppimisen seuranta ja arviointia. Myös omaa toimintaa pystytään tutkimuksen avulla arvioimaan refleksiivisellä ja tutkivalla otteella. (Heikkilä ym., 2008, 135.)

Tutkiva kehittäminen korostaa käytännöllisyyttä ja se nojautuu taustaltaan vahvasti pragmaattiseen tieteenfilosofiseen lähtökohtaan. Kriittinen tarkastelu on osa tutkivaa asennoitumista kehittämiseen ja siksi on osattava kysyä oikeita käytäntöön liittyviä kysymyksiä. Tutkiva kehittäminen tapahtuu käytännön ympäristössä ja se tähtää toiminnan ja prosessien parantamiseen. (Heikkilä ym. 2008, 33.)

Luonteeltaan tutkiva kehittäminen voi olla teoreettista tai käytännöllistä ja otteeltaan joko objektiivista tai subjektiivista. Mahdollisimman luotettavan tuloksen saamiseksi voidaan käyttää monia erilaisia lähestymistapoja. Tutkivassa kehittämisessä tärkeintä on valita toteuttamistapa ja menetelmät niin, että käytännön ongelmat saadaan ratkaistua. Kehittäjän on kuitenkin pystyttävä perustelemaan valitsemansa lähestymistapa ja sen yhteys tutkittavaan ja kehitettävään ilmiöön. (Heikkilä ym. 2008, 33–35.)

Tutkivassa kehittämisessä voidaan käyttää seitsemää eri vaihetta, jotka yleensä ovat ideointi ja esisuunnittelu, suunnittelu, käynnistys, toteuttaminen, päättäminen, arviointi ja käyttöönotto. Jokainen kehittämisvaiheen osa toimii tueksi seuraavalle vaiheelle. Työn edetessä vaiheiden ei tarvitse kulkea aina peräkkäin vaan eri vaiheisiin voidaan palata hankkeen edistyessä. Työ arvioidaan joka vaiheen lopussa ennen siirtymistä seuraavaan vaiheeseen. Arviointiin voidaan käyttää avainkysymyksiä, jotka toimivat päätöksenteon apuna. Kysymykset liittyvät hankkeen toteuttamiskelpoisuuteen, ajan-kohtaisuuteen ja rahoitukseen. (Heikkilä ym. 2008, 58–59.)

Tutkivan kehittämisen prosessi voi saada alkunsa yksittäisen osaajan prosessista, jossa hän tarkastelee omaa toimintaansa tietoisesti ja tavoitteellisesti. Toimissaan onnistunut ihminen pystyy rakentamaan uutta tietoa toiminta tapojensa perusteella. Hankkeeseen tarvitaan aina todellinen ongelma, koska ilman sitä tutkiva kehittäminen menettää merkityksensä vaikka se toteutettaisiin mallikkaasti. (Heikkilä ym. 2008, 60–61.)

Esisuunnitelman tulee pitää sisällään kehittämishankkeen toteutumisvaihtoehtojen karkean hahmotelman ja määrittellä yleisluonteisesti hankkeen toteuttamismallin. (Heikkilä ym. 2008, 62.)

Ideointi ja esisuunnittelu vaiheeseen kuuluvat vahvasti perehtyminen muihin vastaaviin hankkeisiin. Ideointivaiheen pääpiirteitä ovat luova ideointi, täsmentäminen ja rajaaminen. Onnistuakseen ideoinnin tulee olla vapaamuotoista ja spontaania. (Heikkilä ym. 2008, 61.)

Suunnittelu on tärkein tutkivan kehittämisen vaiheista. Hyvällä hankesuunnitelmalla osoitetaan kehittämisen tavoitteet, toimet, osallistujat, resurssit ja tiedottaminen. Tarkan suunnitelman tekeminen on vaikeata, koska valmiita malliratkaisuja ei ole valmiina eikä lopputulos ole kaikin puolin valmiiksi hahmottunut. Tehtyä suunnitelmaa tulee pystyä muuttamaan hankkeen edetessä. (Heikkilä ym. 2008, 68–69.)

Suunnitelma voidaan jakaa määrittely- ja työsuunnitelmaosaan. Määrittelyosassa kuvataan kehittämisen lähtökohdat, tavoitteet ja tavoiteltavat tulokset ja tuotos. Työsuunnitelmaosasta käy ilmi hankeorganisaatio, toteutumissuunnitelma, hankebudjetti, ohjaussuunnitelma ja hankkeen arviointisuunnittelu. (Heikkilä ym. 2008, 71.)

Selkeän hankesuunnitelman avulla on helppo osoittaa kehittämisen tavoitteet, käytettävät menetelmät ja hankkeessa käytettävät toimet. Myös riskit tulee ottaa huomioon hankesuunnitelmaa tehdessä. (Heikkilä ym. 2008, 90.)

Kehityshanke kannattaa käynnistää erityisessä käynnistystilaisuudessa, jossa varmistetaan osallistujien yksimielisyys hankkeen tavoitteita, toimintatavoista ja aikatauluista. Hankkeelle tulee nimetä myös valvova ja ohjaava ohjausryhmä, jonka tehtävänä on arvioida poikkeamat suunnitelmista. (Heikkilä ym. 2008, 98.)

Hankkeen varsinainen työskentely tapahtuu toteuttamisvaiheessa. Toteuttamisvaiheessa laitetaan suunnitelmat käytäntöön, etsitään ratkaisuja ongelmiin ja testataan uusia ratkaisuja käytännössä. Syklit ovat tyypillisiä toteuttamisvaiheelle. Syklit sisältävät monenlaisia eri tehtäviä, kuten organisoituminen, hankehenkilöstön ja muiden osallistujien sitoutuminen, olemassa olevan tiedon kerääminen ja uuden tuottaminen, tulokset, seuranta, valvonta ja arviointi, dokumentointi sekä viestintä. (Heikkilä ym. 2008, 99.)

Avaintekijänä toteutusvaiheen onnistumisessa on hyvin toimiva osallistujien välinen viestintä. Viestinnässä tulisi noudattaa syvällistä, avointa ja eri vaihtoehtoja pohtivaa viestintäkulttuuria. (Heikkilä ym. 2008, 120.)

Hankkeen päättämisyvaiheeseen kuuluvia toimintoja ovat esimerkiksi tuotoksen luovuttaminen ja hyväksynnän varmistaminen, dokumentoinnin saattaminen päätökseen, arviointia ja lopullisen hankeraportin laadinta. Päättämisyvaiheessa on varmistettava, että kaikki luvatut tuotokset ja tulokset on tehty ja luovutettu toimeksiantajalle. Tärkeää on myös kerätä, tallentaa ja siirtää eteenpäin kehittämisen aikana saadut kokemukset. (Heikkilä ym. 2008, 121.)

Arviointia on hyvä toteuttaa koko prosessin ajan. Arviointisuunnitelma tehdään jo suunnittelu vaiheessa, siihen kirjataan miten, milloin ja millä mittareilla hankkeen etenemistä, havaittuja ilmiöitä ja tuloksia arvioidaan. Arvioinnista voidaan käyttää sisäistä arviointia, jossa organisaatioon kuuluvat suorittavat arvioinnin. Ulkoisessa arvioinnissa arvioinnin suorittaa joku ulkopuolinen taho, kuten tutkimuslaitos tai konsultti. Ulkoista ja sisäistä arviointia voidaan käyttää myös yhtäaikaaisesti. (Heikkilä ym. 2008, 131.)

4 VALTAKUNNALLINEN JOPE

Suunnitelman kannalta on tärkeää tietää, mitä joustava perusopetus on ja miksi sitä tarvitaan. Etsin teorian tietoa JOPE hankkeesta kansallisella tasolla ja siitä tehtyjä tutkimuksia haastattelujeni pohjaksi. Perusopetuslaissa on säädetty lait nuorten koulunkäynnin ja oppimisen tueksi.

Joustava perusopetus JOPE on hanke, jonka tavoitteena on tukea oppilaita, jotka ovat vaarassa jäädä ilman perusopetuksen päästötodistusta. JOPE hanke käynnistyi tammi-

kuussa 2006 ja vuonna 2009 joustavan perusopetuksen ryhmiä oli noin 100 ja niissä opiskeli 953 oppilasta. Opetusministeriä on myöntänyt määrärahan kunnille koulupudokkaiden aktivointiin. JOPE -toiminnalle on tärkeää moniammatillinen yhteistyö, johon osallistuvat peruskoulut, kuntien nuoriso-, sosiaali- ja terveystoimi sekä ammatilliset oppilaitokset, lukiot ja nuorten työpajat. Opetus tulee suorittaa perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan ja toiminnasta vastaa tiimi, johon kuuluu opettajan lisäksi nuorisotyöntekijä, sosiaalityöntekijä tai vastaava. Opetus järjestetään noin 10 oppilaan ryhmissä. (Koulupudokkaiden aktivointi/Joustava perusopetus.) JOPE ryhmien opettajilla on yleensä erityisluokanopettajan tai erityisopettajan koulutus ja työparina toimii usein kunnan nuorisotoimen palkkaamia nuorisotyöntekijöitä. JOPE ryhmissä korostuu toiminnalliset opiskelumenetelmät, jolloin opettajajohtoista opetusta on vähemmän. Joissakin ryhmissä erityisopetus tyyppistä yksityisopetusta on enemmän, toisissa panostetaan enemmän työpaikkaopiskeluun. Elämänhallinnan perustaitojen ja käytösten opettelu vie kaikissa ryhmissä paljon aikaa varsinaiselta opetukselta. (JOPO toiminnan vaikuttavuuden arviointi 2008.)

Lukuvuonna 2007 - 2008 joustavan perusopetuksen piirissä olevista 6,1 % oli seitsemäsluokkalaisia, kahdeksatta luokkaa käyviä oli 33,3 %. Suurin ryhmä olivat yhdeksäsluokkalaiset, joita oli 55,8 %. Pienin ryhmä oli 10-luokkalaiset, 4,8 %. Enemmistö, 68,7 %, oli poikia. (Manninen & Luukannel, 2008, 17.)

42,3 % JOPE-oppilaista oli yksinhuoltajaperheistä, 30,4 % ydinperheistä ja 13,3 % uusioperheistä. Kasvatusvaikeuksia oli ollut 13,9 %, perheen sisäisiä alkoholiongelmia 5,3 % ja psykologisia ongelmia 2,1 % oppilaista. (Manninen & Luukannel, 2008, 19.)

Yleisimmät syyt JOPE-ryhmään valikoitumiseen olivat motivaatio-ongelmat, pienen ryhmän tarve ja huono koulumenestys. Käyttäytymisongelmat olivat yleisempiä tytöillä kuin pojilla, kun taas pojilla oli enemmän poissaoloja. Muita syitä olivat oppimisvaikeudet ja perhetilanne. (Manninen & Luukannel, 2008, 22)

JOPE-ryhmään valittaessa oli käytössä neljä tapaa. 41,5 % kouluista oppilaat hakivat itse, 24,6 % valinnan teki ryhmä, jossa JOPE-vetäjä on mukana. 9,2 % kouluista oppilaat lähetettiin ryhmään ja 24,6 % kouluista oli käytössä jokin muu tapa. (Manninen & Luukannel, 2008, 34.)

5 JOUSTAVA PERUSOPETUS KOTKASSA

Etelä-Kymenlaaksossa on tehty paljon alueellista yhteistyötä ympäröivien kuntien kanssa alueellisen koulutuksen kehittämiseksi. Alueellisena yhteistyönä on esimerkiksi vuosina 2004–2005 laadittu selvitys erityistä tukea tarvitsevien lasten opetuksen järjestämiseksi. Vuosien 2001–2007 aikana on toteutettu useita tieto- ja viestintäteknii-
kan opetuskäyttöä edistäviä oppimisympäristöjen kehittämishankkeita. Lisäksi Kotkan kaupunki oli vuosina 2004–2006 mukana OPH:n hankkeessa *Erilaiset oppijat - yhteinen koulu*. (Opetustoimen asiakirjat.)

Kotkassa toimii kaksi joustavanperusopetuksen ryhmää. Toinen, koulupajaluokka, on tarkoitettu yhdeksäsluokkalaisille nuorille, joita uhkaa syrjäytyminen normaalista koulutoiminnasta. Toinen JOPE-ryhmä on Topparoikka, joka on tarkoitettu 7. – 9. – luokkalaisille. Jopo-parkki toimii nuorten ja perheiden erityispalvelujen yhteydessä. Joustavan perusopetuksen tarkoituksena on tukea yläluokkien oppilaita, joka ovat vaarassa jäädä ilman peruskoulun päästötodistusta, toisen asteen opiskelupaikkaa tai joilla on muita kouluun liittyviä ongelmia. Toiminnalla pyritään vahvistamaan oppilaiden elämänhallintataitoja, tuetaan hakeutumista toiselle asteelle ja monipuolistetaan oppimisympäristöä. (Opetustoimen asiakirjat.)

Molempiin hankkeisiin perustettiin alussa ohjausryhmä, johon kuuluivat opetustoimenjohtaja, nuorisotoimen johtaja, Keskuskoulun rehtori, erityisopettaja, johtava sosiaalityöntekijä ja hallinnollinen assistentti (ohjausryhmän kokousten sihteeri). Opetustoimi saa opetushallitukselta valtion avustusta joustavan perusopetuksen toiminnasta aiheutuviin kuluihin. (Opetustoimen asiakirjat.)

5.1 Koulupajaluokka

Koulupajaluokka aloitti toimintansa nykyisen kaltaisena 2009, jolloin luokalle valittiin kymmenen 9.-luokkalaista oppilasta eri yläkouluista Kotkan alueelta. Kaikilla oppilailta oli ollut ongelmana syrjäytyminen säännöllisestä koulunkäynnistä. Koulupajaluokka toimii nuorisokeskus Greipin tiloissa. Ryhmään kuuluu erityisopettaja ja 2 nuorisotyöntekijää. (Opetustoimen asiakirjat.)

5.2 Topparoikka

Keväällä 2009 kartoitettiin nuorten ja perheiden erityispalveluiden asiakkaista ja asiakasehdokkaista joukko Kotkan alueen oppilaita, joiden arveltiin hyötyvän JOPO-luokasta. Näistä oppilaista koottiin kevään ja kesän aikana Jopo-parkkiryhmä. Työryhmänä Topparoikassa toimii 6 erityisperhetyöntekijää, opettaja ja rehtori. (Opetustoimen asiakirjat.)

Syksyllä 2009 aloitettiin varsinainen Jopo-parkki toiminta ja ryhdyttiin toteuttamaan uusia toiminta- ja opiskelumalleja jokaisen oppilaan kanssa. Erityisperhetyöntekijät ovat olleet tiivis osa luokan toimintaa. Tavoitteena on että oppilas sitoutuu omaan ryhmään ja säännölliseen koulunkäyntiin. Perusopetuksen lisäksi pyritään tuomaan ryhmäläisille onnistumisen kokemuksia ja turvallisuuden tunnetta Jopo-menettelmien avulla. Jokainen oppilas saa osallistua oman oppimisensa suunnitteluun. (Opetustoimen asiakirjat.)

5.3 Holistinen ote opetuksessa

JOPE-ryhmissä on suuressa roolissa holistinen ihmiskäsitys eli se, että oppilas otetaan huomioon kokonaisvaltaisesti. Oppilaiden kanssa toimiessa ja heidän ongelmia ratkaistaessa tulee ottaa huomioon tajunnallisuus, kehollisuus ja situationaalisuus. Näin voidaan käsitellä ihmistä kokonaisuutena. Topparoikan oppilaiden perheet ovat sosiaalitoimen asiakkaita, joka mahdollistaa myös perheen ja oppilaan kotiolojen huomioiden. (Rauhala 1983, 25–29.)

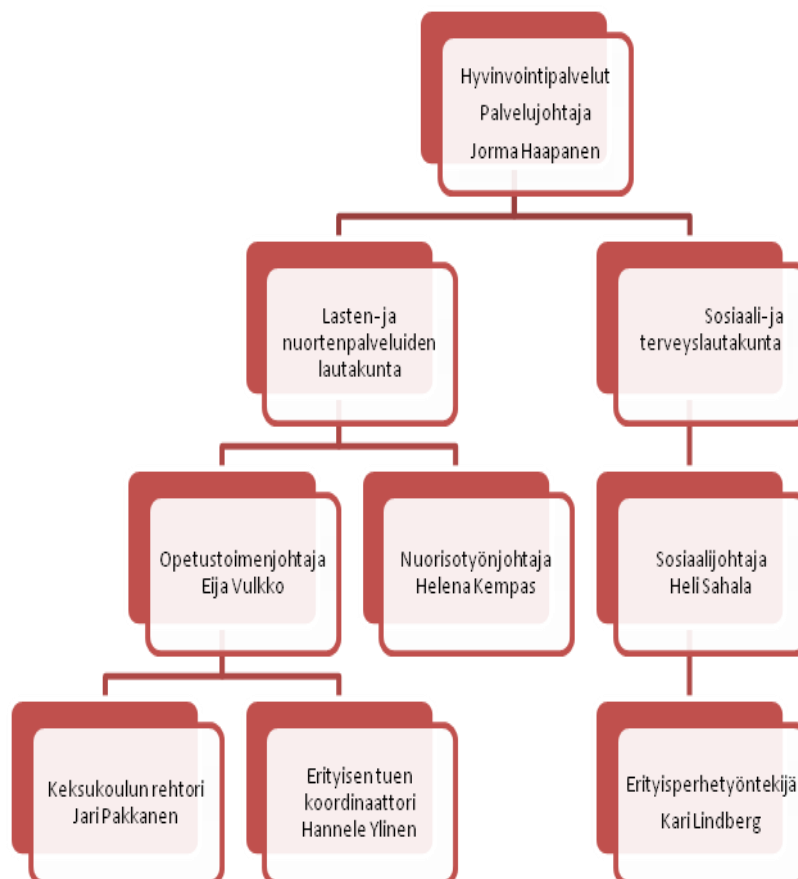
Tajunnallisuudella tarkoitetaan holistisessa ihmiskäsityksessä inhimillisen kokemuksen kokonaisuutta. Ihminen ymmärtää, kokee, uskoo, jne. ilmiöt ja asiat joksikin tajunnallisuuden avulla. Havainto- ja tunne-elämys ovat esimerkkejä elämyksellisestä tilasta, näitä voivat olla myös muun muassa uskon, harhan ja unen elämykset. (Rauhala 1983, 25–29.)

Joustavassa perusopetuksessa käytetään enemmän työssäoppimista kuin tavallisessa peruskouluopetuksessa. Näin luodaan oppilaille kokemuksia ja elämyksiä erilaisista ammateista. Elämys ja mieli ovat eräänlaisia tajunnallisen tapahtuman perusyksiköitä ja tajunnan tapahtumisperiaatteiden on aina lähdeittävä näistä perusyksiköistä. Ihminen asettuu merkityssuhteessa tilaatioonsa ymmärtävällä tavalla, jolloin kehon suhde situ-

atioon on tajutonta. Näin merkityssuhteet voivat muodostaa verkostoja, joista maailmankuvamme ja käsitykset itsestämme syntyvät. Merkityssuhteet muokkaustuvat tajunnallisuudessa jatkuvasti, ne jäsenyvät uudelleen, unohtuvat tai voivat palautua muistiin uudelleen tiedostamattamme. Merkityssuhteita ovat myös psyykkiset häiriöt ja niiden muodostamat verkostot. (Rauhala, 1983, 25–29.)

5.4 Organisaatio

Erikoiseksi poikkihallinnollisen yhteistyön tekee se, että eri yhteistyötahot eivät toimi pelkästään eri johtajien alla, vaan kokonaan eri lautakuntien alaisuudessa kuten kuvasta 1 voi nähdä. Opetus- ja nuorisotoimi ovat lasten- ja nuorten palveluiden lautakunnan ja sosiaali- ja nuorisotoimi sosiaali- ja terveyslautakunnan alaisia toimijoita. (Kotkan organisaatio).

Kuva 1. Organisaatio

Opetustoimenjohtaja Eija Vulkon pääsääntöisinä tehtävinä ovat yleissivistävän koulutuksen järjestelyt ja hallinto. Lisäksi hänen toimenkuvansa alla on myös vapaa sivistävä työ.

Keskuskoulun rehtori Jari Pakkanen johtaa, ohjaa ja valvoo keskuskoulun sekä joperyhmien opetus- ja kasvatustyötä. Hän vastaa myös taloudellisista asioista.

Nuorisotoimenjohtaja Helena Kempaksen tehtävän pääasiallinen tarkoitus on johtaa Kotkan nuorisotyön yksikköä ja nuorisotyön kehittämistä. Kempaksen avaintehtävinä on nuorisotyön yksikön asioiden valmistelu ja esittely lasten ja nuorten palvelujen lautakunnassa sekä nuorisotyön suunnittelu, johtaminen, talous ja kehittämistehtävät. Tämän lisäksi hän osallistuu yhteistyön kehittämiseen lasten ja nuorten palvelujen tehtäväalueella ja hoitaa nuorisotyön yksikön kansainvälisiä tehtäviä.

Erityisperhetyöntekijä Kari Lindberg toimii Topparoikassa vastaavana ohjaajana ja on nuorisoryhmän lähin esimies. Hän vastaa yksikön toiminnasta ja kehittämisestä. Lisäksi hän on mukana asiakastyössä ja edustaa eri työryhmissä Erityisentuenkoordinaattori Hannele Ylinen huolehtii erityisopetuksen koordinoinnista.

6 JOUSTAVA PERUSOPETUS NUORTEN HYVÄKSI

Suunnittelun kannalta on tärkeää tietää se, miksi joustavaa perusopetusta tarvitaan, mitä sillä ehkäistään ja mitä eri syitä siihen on. Nuorten elämään vaikuttavat monet eri tekijät. Yksi suurimmista joustavaan perusopetukseen johtaneista asioista on nuorten syrjäytyminen ja sen ehkäiseminen. Koska nuorten syrjäytymiseen vaikuttavat monet muutkin asiat kuin koulunkäynti, olen pyrkinyt etsimään tietoa ja tutkimuksista myös muista syrjäytymiseen vaikuttavista tekijöistä, kuten perheiden kanssa tehdystä yhteistyöstä ja siitä, miten kodin olosuhteet vaikuttavat nuoren koulunkäyntiin.

Suomessa on oppivelvollisuus kaikilla Suomessa vakituisesti asuvilla. Oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, kun lapsi täyttää seitsemän, ja päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on täytetty tai viimeistään kun oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 10 vuotta. (Perusopetuslaki 1435/2001.) Oppivelvollisen huoltajan tulee valvoa oppi-

velvollisuuden suorittamista, mutta myös opetuksen järjestäjän tulee valvoa oppilaan poissaoloja ja ilmoittaa niistä huoltajalle. (Perusopetusopetuslaki 477/2003).

6.1 Nuorten syrjäytyminen ja sen ehkäisy

Syrjäytyminen tarkoittaa jäämistä yhteiskunnan keskeisten toiminta-alueiden sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti arvostetun elämän valtavirran ulkopuolelle. (Lämsä 2009, 29). Sitran raportissa syrjäytymisen peruskriteerinä oli toisen asteen tutkinnon tai opiskelupaikan puuttuminen kolmen vuoden jälkeen peruskoulun päättämisestä. Eteläsuomen läänissä tämän kriteerin täyttyi enemmän nuoria kuin läänin nuorten osuus antoi olettaa. (Alatupa, Karppinen, Keltikangas-Järvinen, Savioja 2007, 144.) EVA määrittelee syrjäytyneiksi sellaiset, joilla työvoiman ja opiskelun ulkopuoliset nuoret, joilla ei ole peruskoulun lisäksi muuta koulutusta. Vuonna 2010 15 – 29-vuotiaita syrjäytyneitä nuoria oli 5 %, eli yhteensä noin 51 300. Tästä joukosta 32 500 nuorta ovat niin sanotussa syrjäytymisen kovassa ytimessä, tämä tarkoittaa että nämä nuoret eivät ole rekisteröityneet edes työnhakijoiksi ja näin ollen eivät näy missään tilastoissa. Neljännes syrjäytyneistä on maahanmuuttaja nuoria. (Myrskylä 2011, 1.)

Syrjäytymisen voi sanoa etenevän vaiheittain. Se alkaa vaikeuksista, joita voi ilmetä kotona, koulussa tai sosiaalisessa ympäristössä. Vaikeuden haittaavat koulunkäyntiä, josta seuraa alisuorittamista tai jopa keskeyttäminen. Nämä vaikuttavat taas jatko-opintoihin ja työmarkkina-asemaan. Huono työmarkkina-asema voi johtaa työn vieroksuntaan, toimeentulon huononemiseen, päihteiden käyttöön tai kriminalisoitumiseen. Näiden seurauksena nuori voi laitostua tai eristäytyä yhteiskunnasta. (Linnakangas & Suikkanen 2004, 28.) Sosiaalihuollon ensisijaiset toimet lapsen tai nuoren kasvun ja kehityksen turvaamiseksi ovat avohuollon tukitoimet. (Lämsä 2009, 89).

Lastensuojelun asiakkaista suurin osa on yksinhuoltajaperheitä. Yleensä yksinhuoltaja on äiti. Koska yksinhuoltaja perheissä tulonsaajia on vain yksi, ovat taloudelliset ongelmat yleisiä. Monet lastensuojelulasten äideistä ovat myös työelämän ulkopuolella. Tavallisimmin lastensuojeluasiakkuus oli saanut alkunsa lapsen lähiomaisen, perheen tai erossa olevan vanhemman aloitteesta. (Lämsä 2009, 90.)

Lastensuojelun avohuollon asiakkaina olevien perheiden ongelmat ovat yleensä äidin päihteiden käyttö ja mielenterveysongelmat, näihin liittyy usein lapsen hoidon laiminlyönti. Näiden lisäksi myös isän alkoholin käyttö, erotilanteen ongelmat sekä vanhempien avuttomuus arkisten asioiden hoidossa vaatii lastensuojelun avohuollon toimia. Osan toimenpiteisiin ryhtymisestä aiheuttaa nuoren oireilu. Jo alle 12-vuotiailla voi ilmetä päihteiden käyttöä ja näpistelyä. (Lämsä 2009, 91.)

6.2 Syrjäytyminen ja koulumaailma

Jos oppilas tarvitsee oppimisessaan erityistä tukea, se tulee järjestää hänelle tehdyn opetussuunnitelman mukaisesti. Opetussuunnitelma tulee laatia yhdessä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Tehostetun tuen laatiminen käsitellään moniammatillisesti pedagogiseen arvioon perustuen. Ennen kuin opetuksen järjestäjä tekee erityistä tukea koskevan päätöksen, on sen kuultava oppilasta ja hänen huoltajaa. Opetuksen on myös hankittava oppilaan oppimisen etenemisestä selvitys siitä vastaavalta taholta. Opetuksen järjestäjän pitää myös saada selvitys oppilaan kokonaistilanteesta ja oppilaan saamasta tehostetusta tuesta. Nämä pedagogiset selvitykset tehdään moniammatillisena oppilashuollon yhteistyönä. Tarvittaessa on pyydettävä täydentäviä asiantuntijalausekset psykologilta tai lääkäriltä, tai sosiaalipuolelta. (Laki perusopetuksen muuttamisesta 642/2010.)

Perusopetuslain 5 § mukaan kunta voi järjestää kunnan päättämässä laajuudessa perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa. Joustavan perusopetuksen tavoitteena on ehkäistä syrjäytymistä ja vähentää peruskoulun keskeyttäneiden määrää (Perusopetuslaki 1435/2001.)

Sitran raportista koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma käyvät ilmi, että vahvin yksittäinen syrjäytymisriskin osuutta selittävä tekijä on äidin koulutustaso. Myös vanhempien työttömyys lisää syrjäytymisriskiä. (Alatupa, ym. 2007, 120.)

Yläasteen päästötodistuksen arvosanoilla on ratkaiseva osuus nuorten jatko-opintojen kannalta. Arvosanat eivät kuitenkaan välttämättä anna oikeaa tietoa nuoren osaamisesta, vaan niihin vaikuttavat paljolti myös tekijät, jotka eivät osoita osaamista. Näitä te-

kijöitä ovat mm. oppilaan temperamentti, tavoitteellisuus ja sosiaalinen asema luokassa. (Alatupa, ym. 2007, 9.)

Siirtyessä yläasteelta ammatilliseen koulutukseen, nuori voi kokea erilaisia siirtymäongelmia. Osa nuorista ei hae jatkokoulutuspaikkaa ollenkaan, osa jää ilman opiskelupaikkaa, osa peruuttaa saadun paikan ja osa jää kertaamaan yhdeksättä luokkaa. Näiden lisäksi ovat myös ne, jotka keskeyttävät opinnot heti niiden alettua tai eivät aloita niitä ollenkaan. (Alatupa, ym. 2009, 14.)

Koulunkäynnistä syrjäytymiseen heijastettavia syitä voivat olla esimerkiksi alhainen koulutusmotivaatio ja koulupudokkuus. Koska koululla on tärkeä rooli nuoren kasvun tukena, tulisi sen havaita ennakoita ja ennalta ehkäistä mahdollisia ongelmia. (Alatupa, ym. 2009, 117–118.)

Sitran raportista käy ilmi, että jatko-opiskelupaikkoihin hakematta jättäneiden tyttöjen ja poikien ero on lähes olematon, kun taas ilman opiskelupaikkaa jäi suhteellisesti selvästi enemmän poikia. Varhaisissa keskeyttäneissä tyttöjä oli hieman poikia enemmän. Vaikka pojat kokivat enemmän siirtymäongelmia, heitä oli silti vähemmän koulutuksen ulkopuolella syksyllä, kun opinnot olivat alkaneet. (Alatupa, ym. 2009, 125.)

Eniten siirtymäongelmia esiintyy Etelä-Suomessa ja vähiten Lapissa. Oulun läänissä koulun varhainen keskeyttäminen on selvästi yleisempää kuin muissa lääneissä. Etelä-Suomen ja Oulun lääneissä oli syksyllä koulutuksen ulkopuolella viisi prosenttia keväällä päästötodistuksen saaneista, kun muissa lääneissä osuus oli reilun yhden prosenttiyksikön pienempi. (Alatupa, ym. 2009, 128.)

Sosiaaliset ja psyykkiset ongelmat, keskittymisvaikeus ja puutteelliset elämänhallintataidot vaikeuttavat koulunkäyntiä. Nuori alisuorittaa koulussa, ongelmat kasaantuvat ja opiskelumotivaatio katoaa. Nuoren koulunkäynti kärsii ja hän saattaa jättää koulunkäynnin kokonaan. Näille nuorille olisi tarpeellista käydä koulu tavalla, joka muun koulutuksen ohella antaa elämänhallintataitoja ja sosiaalista nuoren myös ympäröivään yhteiskuntaan. (Linnakangas & Suikkanen 2004, 33.)

Yläasteen huono koulumenestys vaikuttaa ratkaisevasti jatko-opintoihin. Jos nuori ei pääse opiskelemaan alaa, joka häntä kiinnostaa, hän keskeyttää opinnot helposti. Toisilla nuorista on keskeyttämiseen hyvä syy, mutta monilla keskeyttämisen syynä on

kiinnostuksen puute, joka johtaa poissaoloihin. Toisten elämäntilanne on niin vaikea, ettei opiskelu ole mahdollista. Keskeyttämisen syitä ovat mm. koulukiusaaminen, päihteiden käyttö, tukiverkoston puute ja sopeutumattomuus normaaliin koulutyöhön. Syrjäytymisvaarassa ovat yläasteelta huonoin arvosanoin päässeet sekä yläasteen tai ammatillisen koulutuksen keskeyttäneet nuoret. (Linnakangas & Suikkanen 2004, 34.)

6.3 Yhteistyö perheiden parhaaksi

Lastensuojelulain 683/1983 mukaan jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen kasvu-ympäristöön. 12 vuotta täyttäneen lapsen oikeudet itseään koskevissa lastensuojelu-asioissa ovat laajemmat kuin tätä nuorempien. 12-vuotiaalla on oikeus vaatia lastensuojelulain mukaisia palveluita ja hänelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi itseään koskevassa lastensuojelu asiassa. (Lastensuojelulaki 683/1983, 13. §.)

Lastensuojelulain mukaan lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Lapsen vanhemman ja muun huoltajan tulee turvata lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin. Lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa järjestämällä tarvittavia palveluja ja tukitoimia. (Lastensuojelulaki 417/2007, 2§.) Lastensuojelulaki oikeuttaa ja velvoittaa viranomaisen puuttumisen tilanteeseen, jos alle 18-vuotiaan lapsen kasvuolosuhteet tai hänen oma toimintatapansa näyttävät vaarantavan hänen terveen ja tasapainoisen kasvun ja kehityksen. (Lastensuojelulaki 683/1983 .)

Kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen ja kunnan muiden viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä lasten ja nuorten hyvinvointia sekä poistettava kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä. Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on välitettävä tietoa lasten ja nuorten kasvuoloista ja sosiaalisista ongelmista sekä annettava asiantuntija-apua muille viranomaisille samoin kuin kunnan asukkaille ja kunnassa toimiville yhteisöille. (Lastensuojelulaki 417/2007, 7§.)

Kunnan on sosiaali- ja terveydenhuoltoa, opetustointa sekä muita lapsille, nuorille ja lapsiperheille tarkoitettuja palveluja järjestäessään ja niitä kehittäessään huolehdittava

siitä, että näiden palvelujen avulla tuetaan vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lasten kasvatuksessa ja saadaan selville lasten, nuorten ja lapsiperheiden erityisen tuen tarve. Kunnan on järjestettävä tarvittaessa erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa. Palveluja järjestettäessä ja niitä kehitettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota lasten ja nuorten tarpeisiin ja toivomuksiin. (Lastensuojelulaki 417/2007, 8§.)

Kunnan on huolehdittava siitä, että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on käytettävissään lapsen kasvun ja kehityksen, terveydenhuollon, oikeudellista sekä muuta lastensuojelutyössä tarvittavaa asiantuntemusta. Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulee asettaa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajista, lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntijoista sekä muista lastensuojelutyössä tarvittavista asiantuntijoista koostuva lastensuojelun asiantuntijaryhmä. Lastensuojelun asiantuntijaryhmä avustaa sosiaalityöntekijää lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelussa ja muussa lastensuojelun toteuttamisessa. Lisäksi asiantuntijaryhmä antaa lausuntoja lastensuojelutoimenpiteitä koskevan päätöksenteon tueksi. (Lastensuojelulaki 417/2007, 14§.)

Lapsiperheiden hyvinvointia koskevan tutkimuksen mukaan lapsiperheet kokevat että yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden kesken on vähäistä. Perheet kokevat myös, etteivät saa riittävää tukea ongelmatilanteissa. (Paajanen 2007, 3.)

Tutkimuksen mukaan vanhemman työttömyys, masennus, päihteiden käyttö ja sosiaalisen tuen puute olivat perheen olosuhteisiin liittyviä ongelmia. Lasten hoitoon ja kasvatukseen liittyvät ongelmat olivat yleisimpiä. Toiseksi eniten ongelmia oli vanhemmuuteen liittyvissä asioissa. Perheen ongelmatilanteissa sosiaalityöntekijään yhteyttä otti 41 % kyselyyn vastanneista perheistä. (Paajanen 2007, 50–52).

Yksinhuoltajaperheistä lähes kaksi kolmasosaa kävi sosiaalityöntekijän luona. Uusperheet käyttivät näitä palveluja vähemmän kuin yksinhuoltajat, mutta enemmän kuin naimattomat, avoliitossa ja avioliitossa olevat perheet. Myös vähemmän koulutetut perheet tapasivat enemmän sosiaalityöntekijän kanssa kuin korkeammin koulutetut. (Paajanen 2007, 57–58.)

Lasten ja nuorten turvattomuutta lisääviä asioita olivat mm. vanhempien työttömyys, uusperheen sekavuus, heikentynyt vanhemmuus ja työnarkomania. Ongelmiin ajautu-

vien perheiden ja nuorten on myös vaikeampi saada apua kuntapalveluiden heikentymisen vuoksi. (Alatupa, ym. 2007, 27.)

Nuoren vastuun ja vapauden rajan tulisi olla tasapainossa. Nuorelle on annettava vapauksia, mutta myös vastuuta tekemisistään. Nuori on syrjäytymisvaarassa, jos hän joutuu ottavaan itselleen liikaa vastuuta esimerkiksi kodista, sisaruksistaan tai jopa vanhemmistaan. Syrjäytymiseen voivat vaikuttaa myös nuoren eristäytyminen tai tunne-elämän häiriöt. Nuoren ottaessa enemmän vapauksia kuin vastuuta on ongelmana pienistä vaikeuksista kasaantuvat suuret ongelmat. (Alatupa, ym. 2007, 31–32.)

Perheen tuki on nuorelle tärkeää. Perheessä esiintyvä päihderiippuvuus, työttömyys tai jaksamattomuus aiheuttaa sen, että perheen on vaikea kannustaa ja auttaa nuorta koulunkäynnissä. Nuoren elämästä tulee suunnitelmatonta ja näköalatonta; tulevaisuudensuunnitelmia ei ole. Turvattomuus perheessä vaikuttaa nuoren kykyyn tehdä tulevaisuuden suunnitelmia. (Alatupa, ym. 2007, 37.)

Nuoret, jotka tulevat taloudellisesti heikosti toimeentulevista perheistä voivat ottaa mallin vanhemmistaan. He ajattelevat, että koska vanhemmat tulevat toimeen ilman koulutusta ja työtä, onnistuvat hekin siinä. Näissä perheissä esiintyy monenlaista näköalattomuutta, eikä nuoria osata ohjata oikeanlaiseen koulunkäyntiin. Nuori ei välttämättä osaa itse hakea apua ongelmiinsa vaikka haluaisi. (Alatupa, ym. 2007, 43.)

Rantalan tekemä tutkimus, perhekeskeisyys – puhetta vai todellisuutta osoitti, että erityisesti uusperheissä ja yksinhuoltajaperheissä koettiin ongelmiksi esimerkiksi perheenjäsenten roolijako ja lapsen psyykinen kodittomuus. Perhetyypistä riippumattomana ongelmana koettiin lapsen rajojen asettaminen ja niistä kiinni pitäminen. Osalla vanhemmista on paljon teoreettista tietoa lapsen kasvatuksesta, mutta he eivät osaa siirtää sitä käytäntöön. Myös vanhempien oma luottamus itseensä kasvattajana osoitautui puutteelliseksi. (Rantala 2002, 104–105)

Yksi syy vanhempien kasvatus ongelmiin oli väsymys. Toiset kokevat työelämän liian uuvuttavana, toiset eivät vain jaksa hoitaa lapsiaan, vaikka eivät ole työelämässä mukana. Nuorien perheiden uusavuttomuus haittasi lasten kasvatustyötä. Sosiaalityön ryhmässä ongelmaksi nousivat vanhempien vastuu ja siihen liittyvät pulmatilanteet. Noin puolessa perheistä äiti oli yksin päävastuussa lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. Vain yhdessä tapauksessa päävastuun kantajana oli isä. (Rantala 2002, 104–105)

6.4 Yhteistyö nuorten parhaaksi

Nuorisotyö ja politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisotyön toetutumisista vastaavat kunnat, nuorisoyhdistykset ja muut nuorisotyötä tekevät järjestöt. Nuorisotyön palveluja voidaan tuottaa myös alueellisesti kuntien yhteistyönä. Kunnan nuorisotyöhön ja politiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurillinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot. (Nuorisolaki 693/2010,7§.)

Paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten kunnassa on oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluvat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat. Lisäksi verkostoon voi kuulua puolustushallinnon ja muiden viranomaisten edustajia. Verkosto toimii vuorovaikutuksessa nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Kunnat voivat koota myös yhteisen verkoston. Verkosto ei käsittele yksittäistä nuorta koskevia asioita. (Nuorisolaki 693/2010, 7a§.)

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivää nuorisotyötä tehdään ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arviointonsa tuen tarpeesta. Kun kunta järjestää etsivää nuorisotyötä, sen tulee nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava kunnan viranhaltija tai kuntaan työsopimussuhteessa oleva henkilö. Etsivällä nuorisotyöntekijällä on oltava riittävä koulutus ja kokemus nuorten kanssa tehtävästä työstä. Etsivää nuorisotyötä voivat järjestää kunta tai useammat kunnat yhdessä. Kunta voi järjestää etsivää nuorisotyötä hankkimalla palveluja myös nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä, jolloin kunta vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään. (Nuorisolaki 693/2010, 7b§.)

7 YHTEISTYÖN ERI MUODOT JA JOHTAJUUS

Toimiakseen joustava perusopetus vaatii toimivaa moniammatillista yhteistyötä. Seuraavassa käsitellään moniammatillisuutta käsitteenä ja siinä mahdollisesti esiintyviä ongelmia sekä niiden erilaisia ratkaisutyyplejä.

Poikkihallinnollinen yhteistyö on ollut ratkaisevassa asemassa projektin alkuun saamisessa. Toimiva poikkihallinnollinen yhteistyö on moniammatillisuuden ohella yksi tärkeimmistä JOPE hankkeen alkuun vaikuttaneista tekijöistä.

Poikkihallinnollisen yhteistyön toiminnan kannalta tarvitaan hyvää johtajuutta. Johtajuuden usein perustuessa päätöksen tekoon, on tärkeää miettiä siihen liittyviä asioita. Päätöksenteon kannalta on hyvä harkita erilaisia vaihtoehtoja ja niistä aiheutuvia seurauksia. Johtajan on pystyttävä tukemaan alaisiaan erilaisissa ongelmatilanteissa ja viimekädessä kantaa vastuuta ratkaisuksista. (Paasivaara 2009, 109–110.) Joskus suurten päätösten tekeminen voi olla vaikeaa ja aiheuttaa epävarmuutta, mutta tämä ei kuitenkaan saisi näkyä ulospäin. Johtajan tulisi pystyä keskustelemaan päätöksistään myös alaisten kanssa, varsinkin jos päätökset koskevat organisaation kehitystä. (Hoikkanen, Mäkelä & Taatila 2008, 29–30.)

7.1 Moniammatillinen yhteistyö

Koska joustavan perusopetus vaatii moniammatillista yhteistyötä, tulevat myös kunnan muut hallintoalat mukaan kehittämistyön ja päivittäiseen toimintaan. Joustavan perusopetuksen järjestää kunta ja sen kannalta korostuvat strateginen suunnittelu, hallinnolliset toimenpiteet sekä talous- ja henkilöstösuunnittelu. Kunnan on perusteltua kirjata JOPE-opetukseen liittyviä tavoitteita esimerkiksi hyvinvointi- ja palvelustrategiaan. Monissa kunnissa, kuten Kotkassakin, on perustettu ohjausryhmä, joka voi koostua esimerkiksi sivistystoimen, sosiaalitoimen ja nuorisotoimen edustajista. Näin saadaan aikaan tiiviimpi yhteistyö opetus-, sosiaali- ja nuorisotoimen kesken. Moniammatillisella yhteistyöllä pyritään yhdistämään eri alojen osaamista ja rikotaan palvelujärjestelmän sektorijaon aiheuttamia rajoja. Kunnan tehtävä on huolehtia moniammatillisesta yhteistyöstä niin, että eri ammattiryhmien yhteisiä työmuotoja pystytään kehittämään. (Nurminen & Ouakrim-Soivio 2009, 20–22.)

Moniammatillista yhteistyötä voidaan käyttää monissa eri tilanteissa kuten strategisessa suunnittelussa ja hallinnollisissa ratkaisuihin. Yhteistyö käsitteenä merkitsee yhteistä työtä tai tehtävää, ongelmaa johon haetaan yhteistä ratkaisua tai päätöstä. Moniammatillisuus tuo tiedon ja saamisen näkökulmia yhteistyöhön. (Isoherranen 2005, 14–15.) Tiimin ydinjäseniksi kutsutaan henkilöitä, jotka kuuluvat hallinnollisesti tiimiin ja osallistuvat kokonaan tiimin toimintaan. Osa-aikaiset tai avustavat jäsenet osallistuvat tiimin toimintaan vain tarpeen mukaan. (Isoherranen 2005, 106.)

Sosiaali- ja terveysalalla moniammatillista yhteistyötä voidaan kuvailla eri alojen asiantuntijoiden yhteistyönä. Asiakslähtöisyys, tiedon ja erinäkökulmien kokoaminen, vuorovaikutustietoinen yhteistyö, rajojen ylitys ja verkostojen luominen ovat asioita, jotka korostuvat moniammatillisessa yhteistyössä. (Isoherranen 2005, 14–15.) Peruslähtökohtana moniammatillista tiimiä koottaessa ovat asiakkaiden tarpeet. On tärkeää ottaa huomioon muitakin eroja, eikä pelkästään eroja asiantuntijuudessa. Tiimin kykyyn toimia laadukkaasti ja tehokkaasti vaikuttavat esimerkiksi työkokemus, kulttuurierot, vähemmistö- ja sukupuolierot. (Isoherranen 2005, 105.)

Moniammatillinen yhteistyö pyrkii kehittämään mallin, joka perustuu holistisen tiedon keräämiseen, päätöksentekoon ja toimintaan. Pyrkimyksenä on ottaa asiakas huomioon mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Isoherranen 2005, 14–15.)

Moniammatillisessa yhteistyössä syntyy ristiriitoja, jotka pitää osata käsitellä. Ristiriitatilanteen vaativat aikaa ja paikkaa avoimelle keskustelulle. Ristiriitojen ilmeneminen ei ole haitallista, vaan oikein purettuina ja perusteltuina ne herättävät luottamusta ja lisäävät toisten ryhmän jäsenien ymmärrystä näkökulmaan. Ristiriidat ovat moniammatillisessa yhteistyössä usein väistämättömiä. Ristiriitatyyppejä on erilaisia ja usein niiden tunnistaminen auttaa konfliktin käsittelyssä. (Isoherranen 2005, 48.) Jos konflikteja hoidetaan hyvin, pystyvät ryhmän jäsenet avoimeen keskusteluun ja sekä antamaan ja vastaanottamaan rakentavaa kritiikkiä. (Isoherranen 2005, 51).

Kognitiivinen ristiriita voi aiheutua jos joku ymmärtää asian väärin tai jos tapahtuu tietokatkoksia. Moniammatillisessa yhteistyössä onkin tärkeää esittää asiat niin, että jokainen ryhmän jäsen sen ymmärtää. Avoin keskusteluilmapiiri mahdollistaa tarkentavat kysymykset. (Isoherranen 2005, 48.)

Toimintatapojen muuttuessa voi esiintyä menettelytapa- eli proseduaalisia konflikteja. Ryhmän tulee yhdessä luoda toimintamallit avoimen keskustelun avulla. Jokaisen ryhmän jäsenen on myös tiedettävä miksi joitain toimintatapoja muutetaan. (Isoherranen 2005, 49.)

Kolmas konfliktityyppi, henkilöiden väliset eli interpersoonalliset konfliktit, muodostuvat usein statuksen, vallan, havaitun pätevyyden, yhteistyökyvyn tai -kyvyttömyyden ja ystävällisyyden ympärille. Ristiriidat jotka liittyvät ihmisten väliin suhteisiin ovat usein ”pinnan alla” esiintyviä ja ne voivat häiritä yhteistyötä hyvin paljon. Avoin rakentavan palautteen antaminen ja vastaanottaminen on ratkaisevassa asemassa tässäkin konfliktissa. Ryhmän jäsenten tulee hyväksyä toisensa ja pyrkiä tulemaan toimeen ryhmän muiden jäsenten kanssa. (Isoherranen 2005, 50.)

Normatiivinen konflikti on yleinen toimintatapojen muutosvaiheessa. Siinä joku ryhmän jäsen odottaa toisen toimivan asiantuntija tehtävissä tietyllä tavalla ja arvostelee häntä sen mukaan. Tämän tyylinen konflikti aiheuttaa helposti vihan tunnetta, syytelyä ja haluttomuutta yhteistyöhön. (Isoherranen 2005, 50.)

7.2 Poikkihallinnollinen johtaminen ja yhteistyö

Johtaminen usein perustuu päätöksen tekoon, siksi on tärkeää miettiä siihen liittyviä asioita. Päätöksenteon kannalta on hyvä harkita erilaisia vaihtoehtoja ja niistä aiheutuvia seurauksia. Johtajan on pystyttävä tukemaan alaisiaan erilaisissa ongelma tilanteissa ja viimekädessä kantaa vastuuta ratkaisuista. (Paasivaara 2009, 109–110.) Joskus suurten päätösten tekeminen voi olla vaikeaa ja aiheuttaa epävarmuutta, tämä ei kuitenkaan saisi näkyä ulospäin. Johtajan tulisi pystyä keskustelemaan päätöksistään myös alaisten kanssa, varsinkin jos päätökset koskevat organisaation kehitystä. (Hoikkanen ym. 2008, 29–30.)

Poikkihallinnollisen yhteistyön tarkoituksena on lasten ja nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen. Viranomaisten ja ammattilaisten sektorirajoja ylittävässä poikkihallinnollisessa yhteistyössä pyritään toimimaan ennaltaehkäisevästi hyvinvoinnin, turvallisuuden ja terveyden puolesta. Hyvään monitoimijaiseen yhteistyöhön kuuluvat yhteen sulautettuina kolmas sektori, yritys-elämä sekä erilaisia yhteisöllisiä suhteita. (Määttä 2007, 13.)

Määttän tutkimuksesta käy ilmi, että poikkihallinnollinen yhteistyö lisää antautumusta ja erävoittoja lasten, nuorten ja perheiden tutkimuksessa. Mutta koordinaattien puuttessa se lisää osin myös harhailua ja turhautumista. Ryhmä tarvitsee selkeän tavoitteen yhteistyön onnistumiseksi. Ammatillisten neuvotteluiden foorumeiden tarkoitus on koota poikkihallinnollinen ryhmä saman pöydän ääreen. Ryhmät ovat viranomaispainotteista, eikä niihin osallistu muita toimijoita kuten järjestötoimijoita tai vanhempia. Syrjäytymistä ehkäisevän poikkihallinnollisen yhteistyön keskeisiä haasteita ovat ammatillisten puuttumistoimien oikeus ja perustelu, autonomisten toimijoiden tuottaminen, jotka vastaavat nykyhallinnon ihanteita, kaikenlaisen riippuvuuden välttäminen sekä yhteisön, perheen ja yksilöiden etujen hajaantuminen. (Määttä 2007, 36–37.)

Ohjauksen alueellisen verkoston kehittämistä tehdyssä tutkimuksessa käy ilmi, että sivistys-, sosiaali- ja terveystalveluiden alueellinen poikkihallinnollinen suunnittelu, yhteistyö ja täydennyskoulutus hakevat muotoaan. Kehitystä pitäisi tapahtua vielä elinkeino- ja työelämän, sekä kodin ja koulun/oppilaitoksen välillä. (Nykänen, Karjalainen, Vuorinen, Pöyliö 2007, 64).

Suurten paikkakuntien ja alueiden yhteistyössä on tärkeää määrittellä alueen ohjauspalveluiden yhteiset linjaukset, koska toimijoita ja asiakkaita on enemmän kuin pienillä alueilla. Pienillä alueilla toimivien tulee määrittää keskeiset ohjauksen prosessit, toimijat ja työnjako. Pienillä paikkakunnilla ihmiset tuntevat toisensa paremmin ja ohjausyhteisverkoston rakentuminen perustuu henkilösuhteille. Pienien paikkakuntien ongelmana on se, että nuoret joutuvat muuttamaan opiskelupaikan takia toiselle paikkakunnalle, jolloin perusopetuksen jälkeinen seuranta on vaikeampaa ja yhteistyöalue on hankala rajata. (Nykänen, ym. 2007, 65.)

Ohjauksen alueellista kehittämistä koskevassa tutkimuksessa tehtyjen haastattelujen mukaan yksi moniammatillisen ja poikkihallinnollisen työn onnistumisen edellytyksenä on luottamus. Onnistumisen kannalta tärkeänä pidettiin myös eriosapuolten välistä kunnioitusta. Novisiien ja konkareiden työskennellessä samassa ryhmässä syntyy uusia näkemyksiä. Tämän kaltaisessa ryhmässä tarvitaan myös halua nähdä asiat toisin. (Nykänen, ym. 2007, 68.)

8 TUTKIMUKSEN METODIT

8.1 Haastattelu tiedonkeruu menetelmänä

Valitsin tutkimukseeni tiedonkeruumenetelmäksi haastattelun, koska se on joustava ja sitä voidaan säädellä tilanteen edellyttämällä tavalla ja vastaajia myötäillen. Minulla oli vastausten tulkitsemiseen enemmän mahdollisuuksia, kuin kyselylomaketta käytettäessä. Koin haastattelun hyväksi vaihtoehdoksi myös siksi, että tutkimukseni kohdetta on kartoitettu vähän. Halusin myös tarkentaa jo esiin tullutta asiaa ja syventää saatavia tietoja. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 193–194.) Haastattelujen myötä oli mahdollista saada esiin vastausten taustalla olevia motiiveja. Pystyin ymmärtämään vastauksia ja asioiden merkityksiä ei-kielellisten vihjeiden avulla joskus jopa toisin kuin alussa ajattelin. Haastattellessani oli myös mahdollista säädellä haastatteluaiheiden järjestystä. Haastattelu on kyselylomaketta parempi vaihtoehto silloin, kun tutkittava ei välttämättä ymmärtäisi täysin kyselylomakkeella olevia kysymyksiä, tätä tosin en kokenut syyksi haastattelun valintaan. Pystyin haastattelijana haastattelun aikana motivoimaan haastateltavaa. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 34–36.)

Poimin teemahaastattelussa tutkimusongelmasta keskeiset aiheet ja teema-alueet, joita tutkimushaastattelussa olisi välttämätöntä tutkimusongelmaan vastaamiseksi käsitellä. Tavoite oli se, että vastaaja voi antaa kaikista teema-alueita oman kuvauksensa. Ryhmähaastattelua voi käyttää esimerkiksi työelämän tutkimushankkeissa, joissa tavoitteena on yhteisen kielen, käsitteiden, toimintatapojen ja keskustelun luominen. Laadullisella tutkimusmenetelmällä tehtävän tutkimuksen tarkoituksena on lisätä myös haastateltavien ymmärrystä asiasta ja vaikuttaa myönteisesti asiaa koskeviin ajattelu- ja toimintatapoihin. (Vilka 2005, 97–102.)

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu. Sen ominaispiirteinä on se, että haastateltavat ovat kokeneet tietyn tilanteen josta tutkija on selvittänyt alustavasti tärkeitä osia, rakenteita, prosesseita ja kokonaisuutta. Oman analyysin perusteella loin haastattelurungon, jonka pohjalta toteutin haastattelut. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 47.)

Teemahaastattelu on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Teemahaastattelussa tyypillisesti aihepiirit ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. Aineiston tuloksia voidaan analysoida ja tulkita monin tavoin. (Hirsjärvi &

Hurme 2004, 197.) Teemahaastattelua varten tulee etsiä teoriasta peruskäsitteitä, joihin haastattelurunko voidaan pohjata. (Hirsjärvi & Hurme 1985, 41).

Työssäni haluan kartoittaa joustavan perusopetuksen hallinnollisen toiminnan käynnistys vaiheesta tämän päivän vakiintuneeseen toimintaan. Teorian pohjalta tein taulukon teema-alueista (ks. liite 1; Hirsjärvi & Hurme 1985, 43.)

8.2 Haastattelujen toteutus

Valitsin haastateltaviksi viisi joustavan perusopetuksen parissa työskentelevää henkilöä. Haastattelut tehtiin kevään ja alkukesän 2012 aikana. Aikatauluongelmien vuoksi nuorisotyön johtaja Helena Kempaksen haastattelun tein sähköpostitse.

HAASTATELTAVA	HAASTATTELU TEHTIIN
Pakkanen	3.5.2012
Lindberg	10.5.2012
Ylinen	7.6.2012
Vulkko	13.6.2012
Kempas	8.5.2012

8.3 Haastattelun analyysi

Haastattelun analyysi käsittää monia eri vaiheita. Perustana analyysille on aineiston kuvaileminen. Siinä pyrkimyksenä on kartoittaa henkilöiden, tapahtumien tai kohteiden piirteitä tai ominaisuuksia. Kuka, missä ja milloin ovat usein kysymyksiä joihin pyritään löytämään vastauksia. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 143–144.)

Oleellinen osa haastattelun analyysiä on aineiston luokittelu. Luokittelun myötä pystytään tiivistämään ja yksinkertaistamaan haastatteluaineistoa. Luokittelun tarkoituksena on jäsentää tutkittavaa ilmiötä vertailemalla aineiston eri osia toisiinsa. Luokkien

varassa voidaan muun muassa kehittää teoriaa tai nimetä suuresta aineistosta keskeiset tai tärkeät piirteet. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 147.)

Aineiston yhdistelyn avulla pyrin löytämään yhteyksiä ja samankaltaisuuksia luokkien esiintymisen välille. Tarkastelussa löysin säännönmukaisuuksien lisäksi myös säännönmukaista vaihtelua ja muista poikkeavia tapauksia. Kriteerit, miten luokkia muodostetaan, ovat yhteydessä aineiston laatuun, tutkimustehtävään ja tutkijan omaan teoreettiseen tietämykseen. Luokittelussa käytin apuna pääsääntöisesti tutkimusongelmaa, mutta myös tutkimusmenetelmää, teoriaa, itse aineistoa tai tutkijan omaa mielikuvitusta voidaan hyödyntää. Edellä mainittuja voidaan käyttää erikseen tai yhdistellen. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 147–149.)

Aineiston tulkinnan tarkoituksena on päätyä onnistuneisiin tulkintoihin. Onnistuneen tulkinnan avainkriteerit ovat siinä, että myös lukija voi löytää tekstistä ne asiat jotka tutkijakin löysi riippumatta siitä, onko hän näkökulmasta samaa mieltä vai ei. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 151.)

9 HAASTATTELUT

9.1 Opetustoimen johtaja Eija Vulkko

Eija Vulkko on ollut JOPE:ssa mukana sen alusta asti. Hän on hankkeen alusta asti toiminut ohjausryhmän jäsenenä, resurssien hankkijana sekä mahdollistajana. Eija Vulkolla on ohjaava rooli JOPE:ssa

Vulkon mukaan moniammatillinen yhteistyö lähti toimimaan heti hyvin, koska kaikki osapuolet ymmärsivät JOPE:n merkityksen tärkeyden. Käytännön toiminta näkyi välittömästi ryhmän hyötynä. Alussakaan ei ongelmia ilmennyt, koska yhteistyön tärkeys ymmärrettiin heti.

Eija Vulkko kertoi, että alussa tarvittiin tietoa siitä miksi JOPE on tärkeä sekä miksi ja miten sitä tulee kehittää. Tarvittiin myös näkemysten kehittämistä sen myötä kun han-

ke eteni. Henkilöstön johtamistaidot olivat myös tärkeässä roolissa JOPE:n alkuvaiheessa.

Vulkko toimii yhteistyössä koko ohjausryhmän kanssa, eniten yhteistyötä on rehtori Pakkasen kanssa. Käytännön asiat hoituvat jo rutiinilla. Vulkan mukaa jokaisella on tieto omasta osuudestaan JOPE:ssa ja yhteistyö toimii hyvin. Jokainen tietää ja kantaa vastuun omalla alueellaan.

Vulkko kertoi, että käytännössä yhteistyötä hoidetaan pääsääntöisesti ohjausryhmissä, jotka pidetään säännöllisin väliajoin sovitusti. Uudet ideat voidaan esittää siellä, jolloin niihin saadaan helposti koko ohjausryhmän näkökulmat. Arjen käytäntö ja tarve ohjaa myös paljon yhteistyötä. Moni- ja poikkihallinnollista yhteistyötä helpottaa yhteinen näkemys sen toimivuudesta.

9.2 Nuorisotyön johtaja Helena Kempas

Nuorisotyön johtajana toimiva Helena Kempas toimii jäsenenä ohjausryhmässä. Hän on kahden opettajan työssä toimineen nuurisonohjaajan esimies. Yhtenä roolina on ollut mahdollistaja nuorisotoimen osalta.

Kempaksen näkemyksen mukaan opetuspuoli oli alussa aloitteellinen ja teki ehdotuksia nuorisotyöntekijöiden mukaantulosta, koska koulupaja on sopivasti nuorisotalossa. – ”Minut pyydettiin mukaan ohjausryhmään varmaankin siksi, että näyttää raportissa hyvältä, kun ryhmässä on nuorisotyöntekijä”. Ongelmaksi Kempas kokei oman roolinsa mieltämisen sekä JOPE-työhön sisälle pääsemisen. Omien työntekijöidensä osallistumiseen Kempas on suhtautunut aina myönteisesti. Erityisosaamiseksi nimenomaan JOPE:ssa Kempas mainitsi tiedon siitä, mitä työhön osallistuvat nuorisohjaajat osaavat tehdä.

Yhteistyö on keskittynyt pääsääntöisesti ohjausryhmiin ja niissä käyviin tahoihin, eli opetustoimeen, perhepalvelujen nuorisoryhmään ja nuorisotoimeen. Kempas kokee ohjausryhmät kuitenkin itselleen melko turhina, koska hänen mielestään oma roolinsa on siellä melko marginaalinen.

Kempaksella ei tällä hetkellä ole JOPE:n tiimoilta mitään moniammatillista tai poikkihallinnollista yhteistyötä. Tulevaisuudessa asia tulee varmasti muuttumaan, koska

koulupaja on palkkaamassa vakituisen nuorisotyöntekijän luokkaan ja hän tulee olemaan osa-aikaisesti ympäri vuoden myös nuorisotalotyössä. Yhteistyö vaatii työaika-järjestelyjä ja joustoja puolin ja toisin. – ”Ehkä joudun puolustamaan nuorisotyön tarpeita.” Kempas sanoo.

9.3 Erityisentuen koordinaattori Hannele Ylinen

Hannele Ylisen toimenkuvaan kuuluu erityisopetuksen koordinointi. JOPE:ssa hänen tehtävänä on toiminnan ohjaus ohjausryhmässä. Perusopetuslakiin tehtävän uuden muutoksen myös Ylisen tehtävänä on määrittää, mihin joustavaperusopetus asettuu. Hänen tehtäviin kuuluu myös yhteydenpito sekä tiedonantaminen työelämän osapuoliin, kuten esimerkiksi informointi työnantajien vaitiolovelvollisuus työssäoppimisjakson aikana.

Ylisen näkemys moniammatillisesta yhteistyöstä JOPE:n alussa on positiivinen. Yhteistyö aloitettiin sosiaalipuolen kanssa, ja nuorisopuoli tuli mukaan myöhemmin. Sosiaalipuolen kanssa yhteistyö oli jo entuudestaan tuttua, mutta molempien osapuolten kanssa yhteistyö on sujunut luontevasti ja vaivattomasti. Joskus oli esiin tullut näkemuseroja eri tahojen kanssa, mutta ne oli saatu aina sovittua keskustelemalla. Yhteistyössä Ylinen toimii lähes kaikkien JOPE:ssa mukana olevien tahojen kanssa. Hallinnon puolella yhteistyöstä hän tekee paljon opetustoimen johtajan Eija Vulkon ja nuorisotyönjohtajan Helena Kempaksen kanssa. Vulkon kanssa mietitään ohjeistuksia ja ratkaisuja eri tilanteissa. Topparoikan vastaavan perhetyöntekijän Kari Lindbergin ja keskuskoulun rehtorin Jari Pakkasen kanssa tehtävään yhteistyöhön kuuluu yksittäisen oppilaiden tiedot ja opetuksen suunnitteleminen ja kehittäminen. Yhteistyötä on myös eri opettajien kanssa. Yhteistyön muotoina ovat keskustelut, tapaamiset, ohjausryhmä ja sähköposti.

Tarvittavina erityisosaamisina Ylinen mainitsi hallinnollisen kokemuksen ja organisoitavuuden hallinnon puolella. Lisäksi hyötyä on ollut eri lakien tuntemuksesta, esimerkiksi salassapitoasioissa. Erityisopetuksen tuntemisesta on myös ollut hyötyä käytännön työssä.

9.4 Rehtori Jari Pakkanen

Keskuskoulun rehtorin Jari Pakkasen toimenkuvaan kuuluu johtaa, ohjata ja valvoa Keskuskoulun opetus- ja kasvatustyötä sekä taloudelliset asiat. JOPE:ssa tehtävät ovat periaatteessa samat hallinnonpuolella. Pakkanen näkee moniammatillisen yhteistyön roolin tärkeänä. Hän mainitsee ongelmaksi hankkeen alussa nuoriso-ohjaajien roolin, joka oli liian vähäinen, mutta tämäkin ongelma korjaantui hankkeen edetessä. Omassa osaamisessaan Pakkanen pitää tärkeänä tietämystään ja osaamistaan koulun tuntijaon ja JOPE-opetuksen yhdistämisessä. Hän mainitsee myös tuntemuksensa työssäoppimista koskevista asioista, jotka ovat suuressa roolissa JOPE:ssa.

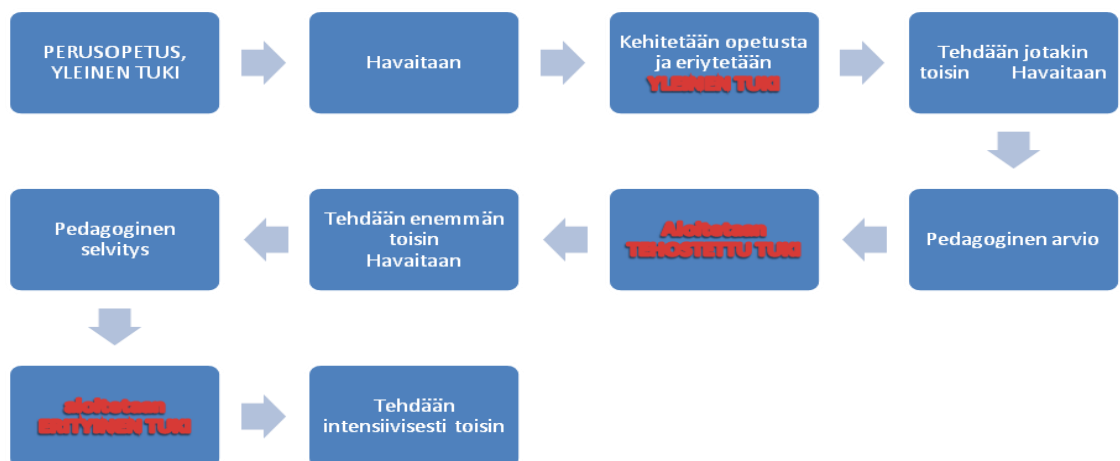
Yhteistyötä Pakkanen tekee pääsääntöisesti opetustoimen johtajan, nuorisotyön johtajan sekä Topparoikan työntekijöiden kanssa. Yhteistyö hoituu opetusryhmän kokouksien lisäksi myös puhelimitse ja sähköpostilla. Poikkihallinnollinen sekä moniammatillinen yhteistyö toimii Pakkasen mukaan pääsääntöisesti hyvin ja asiat hoituvat keskustelemalla. Topparoikan JOPE-ryhmän toimiessa lähellä Keskuskoulua on yhteistyön toteutus sinne helppoa ja vaivatonta.

9.5 Vastaava perhetyönohjaaja Kari Lindberg

Kari Lindberg toimii Topparoikan vastaavana ohjaajana ja on nuorisoryhmän lähin esimies. Hän vastaa yksikön toiminnasta, kehittämisestä, edustuksesta eri työryhmissä sekä asiakastyöstä. JOPE:ssa hän toimii opettajan ”työparina”. Topparoikan JOPE-ryhmään pääsemisen edellytyksenä on asiakkuus sosiaalitoimen kanssa, näin ollen noin puolet ryhmän oppilaista on hänen omia asiakkaitaan. Lindberg toimii myös sosiaalitoimen edustajana ohjausryhmässä. Hän vastaa myös käytännön järjestelyistä, on mukana oppilasvalinnoissa sekä pitää ryhmää kasassa.

Lindberg on ollut mukana JOPE:ssa vuodesta 2002, eli sen alkuvaiheista asti. JOPE aloitettiin asiakkaiden tarpeesta ja sen toimintamalli kehittyi asiakaslähtöisesti. Alku oli kokeilua ennen vakiintumista. Opetusministeriön aloittaessa JOPO-hankkeen, oli topparoikka jo aloittanut pitkälle hankkeen mukaisen toiminnan. Tuolloin opetustoimenjohtaja Eija Vulkko haki hankkeeseen mukaan. Tämä kaikki tapahtui sosiaalitoimen aloitteesta sekä asiakkaiden tarpeesta. Toiminnan kehittämiseksi eri näkemyksiä koottiin yhteen.

Lindbergin mukaan yhteistyö toimii hyvin ja se on tiivistä. Koska ohjausryhmä koontuu vain keväällä ja syksyllä, tehdään yhteistyötä tarvittaessa puhelimitse ja sähköpostilla. Lindberg tekee yhteistyötä myös keskuskoulun kuraattorin kanssa. Ylitse pääsemättömiä ongelmia ei ole ilmennyt, ja hankaluuksia ovat aiheuttaneet vain väärinymmärrykset, jotka on pystytty selvittämään keskustelemalla. Käytössä olevan valmiin systeemin ja omien tilojen ansiosta toiminta on selkeää ja jokainen tietää oman roolinsa eikä kiistoja ole päässyt syntymään. Omasta osaamisestaan Lindberg mainitsee laaja-alaisen tuntemuksen nuorista ja heitä koskevista laeista sekä koulujen kolmiportaisesta mallista (kuva 2). Kokemuksen kautta on kehittynyt ihmistuntemus sekä luottamus omiin alaisiinsa. Kaikinpuolinen luottamus niin johtajilta kuin alaisilta on tärkeää. Lindbergin mielestä yhteistyössä on tärkeää huolellinen valmistelu ja se, että jokainen tietää toistensa tekemisistä näin yllätyksiä tai väärinkäsityksiä ei pääse syntymään. Yhteistyön toimiessa hyvin se sujuu kuin itsestään toisten osapuolten kanssa päivittäin ja toisten kanssa tarvittaessa.

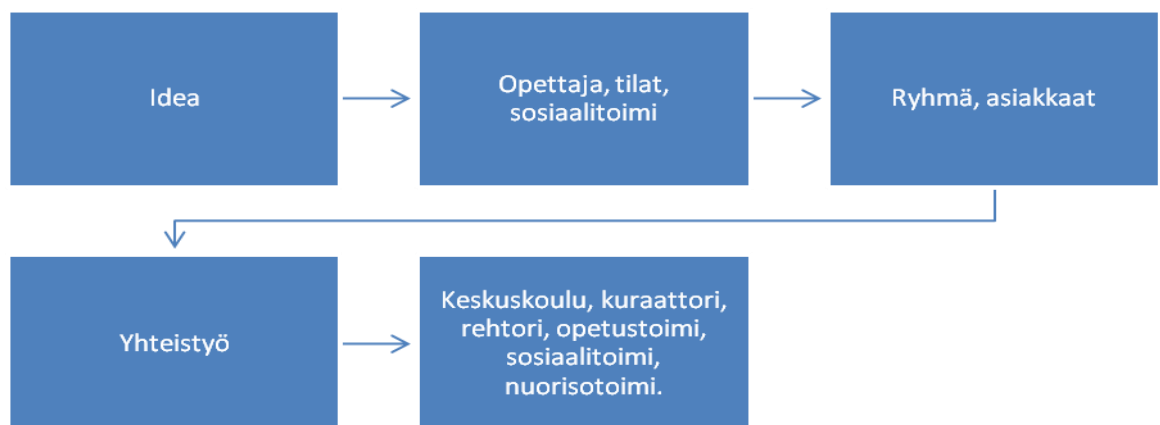
Kuva 2. Kolmiportainen tuki

10 JOUSTAVAN PERUSOPETUKSEN SYNTY, KEHITYS JA YHTEISTYÖ

Joustava perusopetus Kotkassa on saanut alkunsa tarpeesta. Sillä ehkäistään koulupuudokkuutta ja nuorten syrjäytymistä. Pyrkimyksenä on tuoda ongelmat näkyville sen sijaan, että niitä yritettäisiin piilotella ja antaa mahdollisimman kokonaisvaltaista otetta ja tukea perheitä unohtamatta.

Sosiaalitoimen nuorisoryhmä alkoi kehittää joustavan perusopetuksen ryhmää, joka toimisi heidän omissa tiloissaan yhteistyössä keskuskoulun kanssa. Tarkoituksena oli tuoda ns. ongelmat lähelle niin, että niihin voitaisiin puuttua heti. Yhteistyötä alettiin kehitellä kokeiluna opetustoimen kanssa. Vetovastuu oli pääsääntöisesti sosiaalitoimen nuorisoryhmän Kari Lindbergillä, joka yhteistyössä keskuskoulun rehtorin ja kuraattorin kanssa loi ryhmän jossa oppilaan oma sosiaalityöntekijä toimi opettajan työparina. Opetustoimen johtajan Eija Vulkon toimiessa resurssien mahdollistajana.

Opetushallituksen käynnistäessä JOPO hanketta haettiin Eija Vulkon johdolla mukaan hankkeeseen. Suurempia muutoksia ei ryhmissä tarvittu tehdä, koska toiminta oli jo valmiina. Nuorisotoimi otettiin yhteistyöhön mukaan mahdollistamaan tilat toiselle JOPO ryhmälle, joka toimii opetustoimen johdolla. Hanke eteneminen kuvattu kuvassa 3.

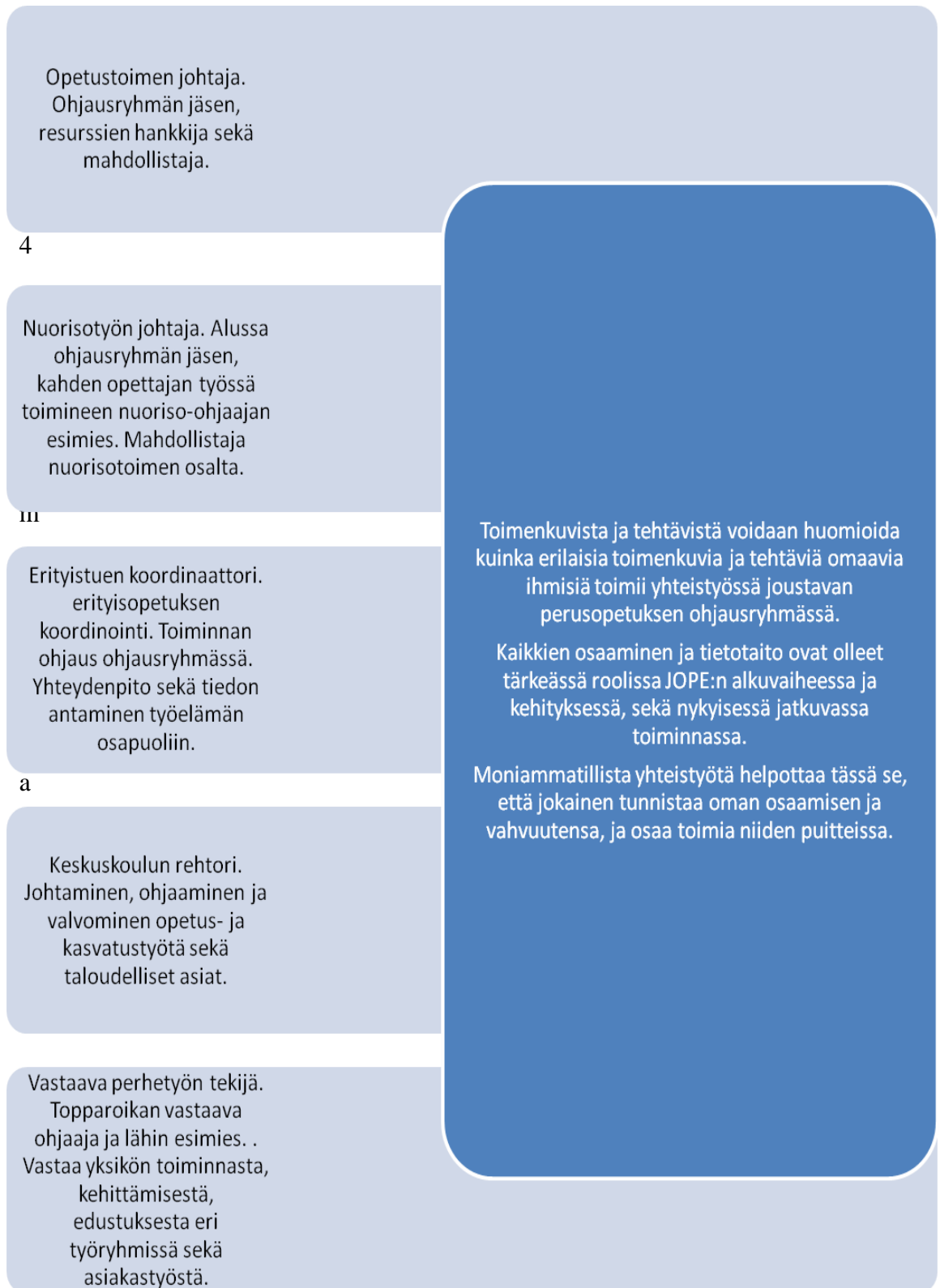

Kuva 3. JOPO:n alun kehitys Kotkassa

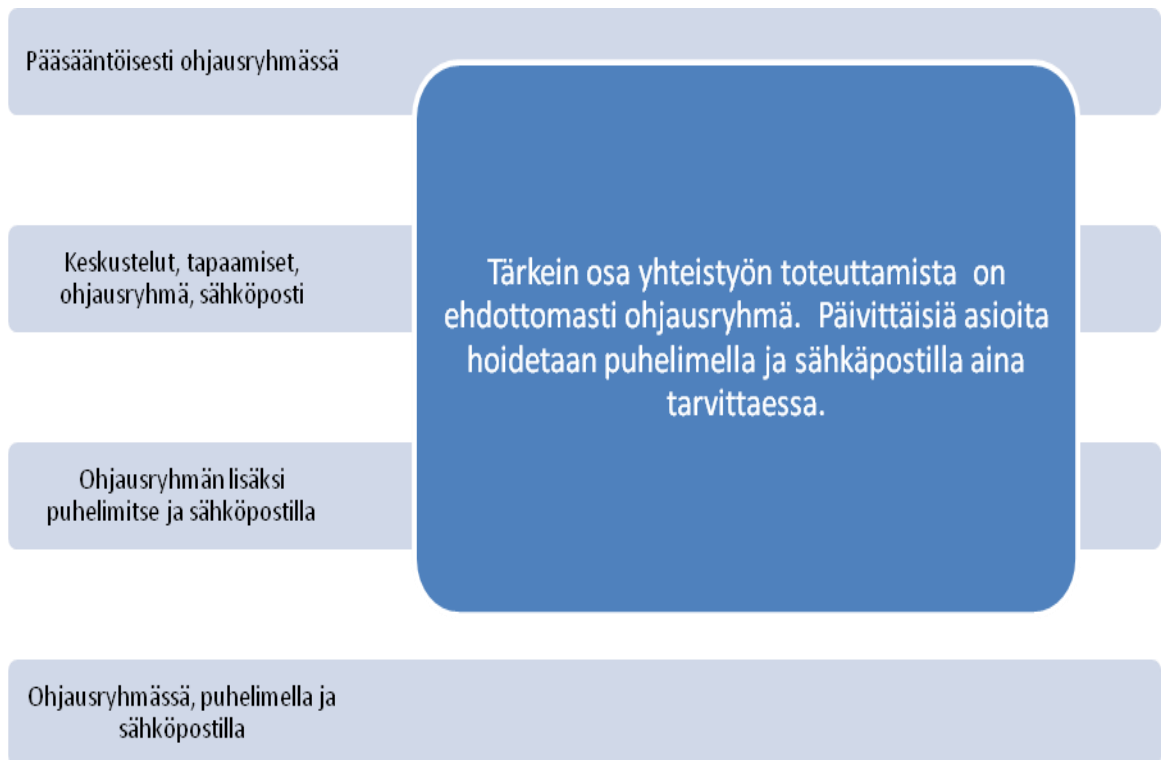
Joustavan perusopetuksen myötä moniammatillinen yhteistyö kehittyi kuin itsestään osaksi toimintaa. Moniammatillisen ja poikkihallinnollisen yhteistyön tarkoituksena on auttaa nuoria, joilla on vaarana koulupudokkuus, saada peruskoulun päättötodistus ja sen myötä saada jatko-opiskelu paikka ja näin välttyä mahdolliselta syrjäytymiseltä.

Moniammatillista yhteistyötä toteutetaan ohjausryhmän kokouksissa (kuva 5). Ohjausryhmään kuuluu sosiaalitoimesta Kari Lindberg, opetustoimen johtaja Eija Vulkko ja erityistuenkoordinaattori Hannele Ylinen, nuorisotoimen johtava Helene Kempas, keskuskoulun rehtori Jari Pakkanen sekä JOPE ryhmien opettajat (kuva 4). Ohjaus-

ryhmässä kaikki moniammatillisen ryhmän jäsenet voivat tuoda esille ideoitaan toiminnan kehittämiseen.

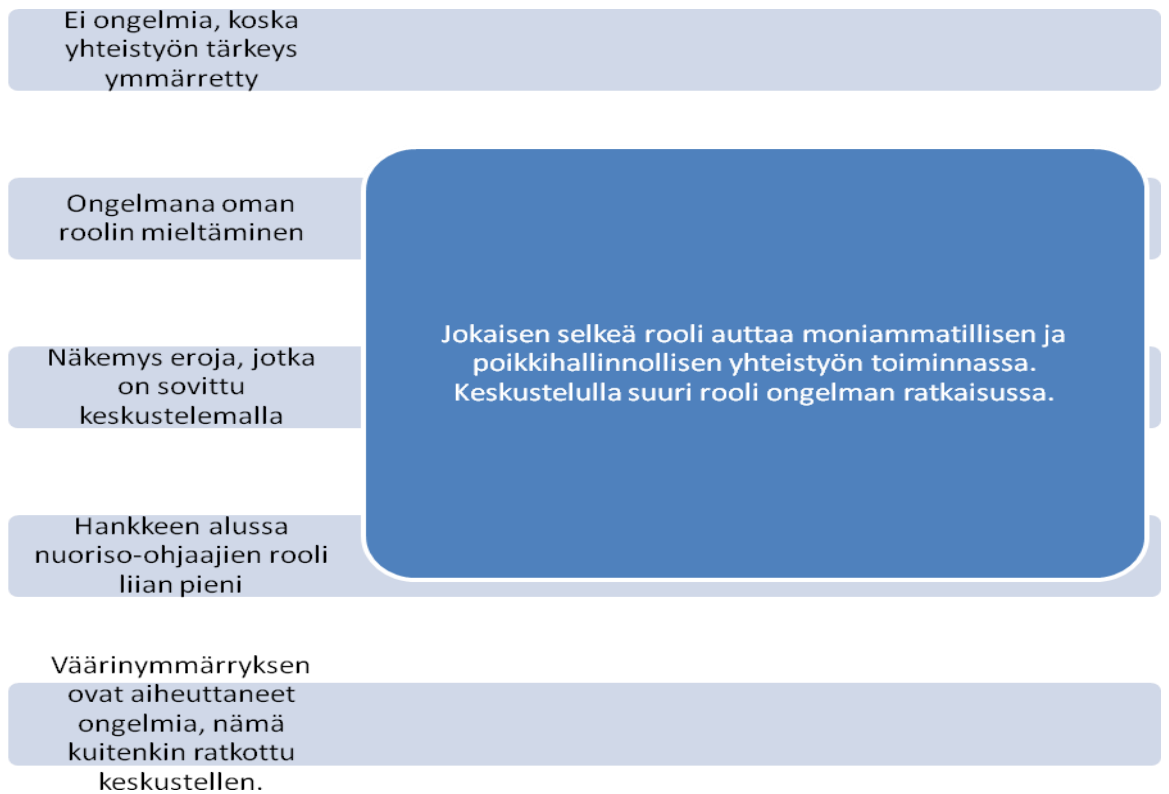

Kuva 4. Moniammatillisessa yhteistyössä jokainen osaja pystyy tunnistamaan roolinsa ryhmän jäsenenä ja käyttämään omaa osaamistaan.

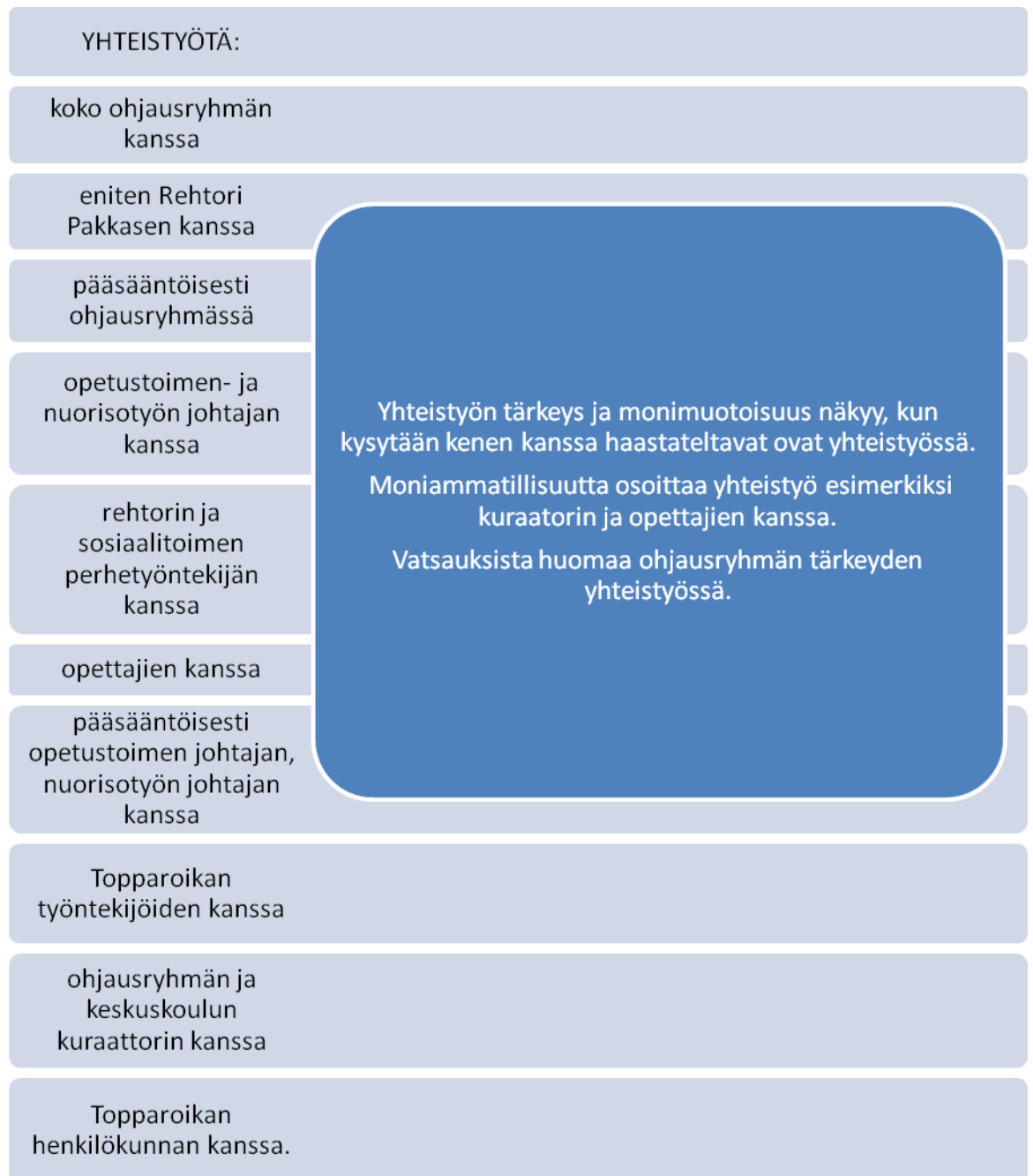
Kuva 5. Yhteistyön toteutuksen ja sujuvan toimivuuden takia ohjausryhmän kokoukset ovat avainasemassa.

Ohjausryhmän kokouksilla ratkotaan myös mahdollisia ongelmatilanteita hyvässä yhteishengessä keskustelemalla, koska osaamista ja kokemusta on monelta eri alalta (kuva 6). Ohjausryhmän kokous, jossa itse kävin, eteni hyvässä hengessä keskustellen ja jokaisen mielipide otettiin huomioon ratkaisuja tehdessä. Pienempien ongelmien ratkaisu hoituu puhelimella tai sähköpostilla osapuolten kesken. Moniammatillinen yhteistyö on kaikkien mielestä toiminut hyvin alusta alkaen ja vastuu on jakautunut kuin itsestään jokaiselle sopivaksi.

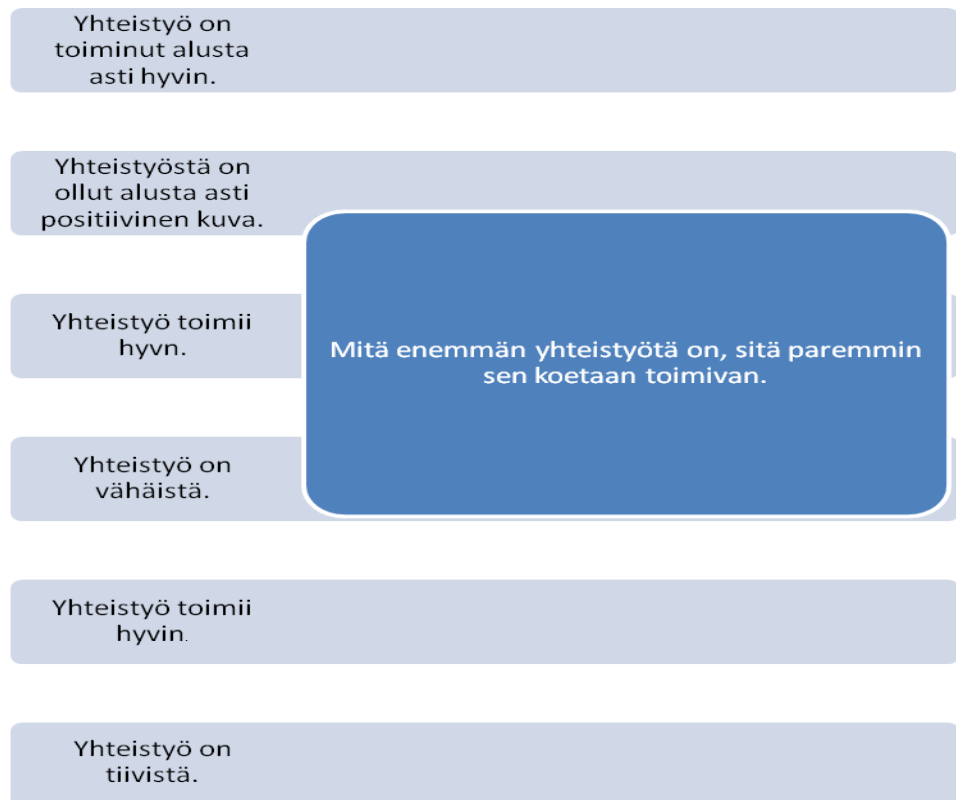

Kuva 6. Yhteistyössä esiintyvien ongelmien analyysistä voi helposti nähdä yhteistyön toimivuuden myös ongelmatilanteissa.

Yhteistyötä ei tehdä vain hallinnollisella tasolla, vaan kuten kuvasta 7 voidaan huomata suuri osa yhteistyöstä tehdään myös opettajien ja kuraattorin sekä Topparoikan työntekijöiden kanssa.

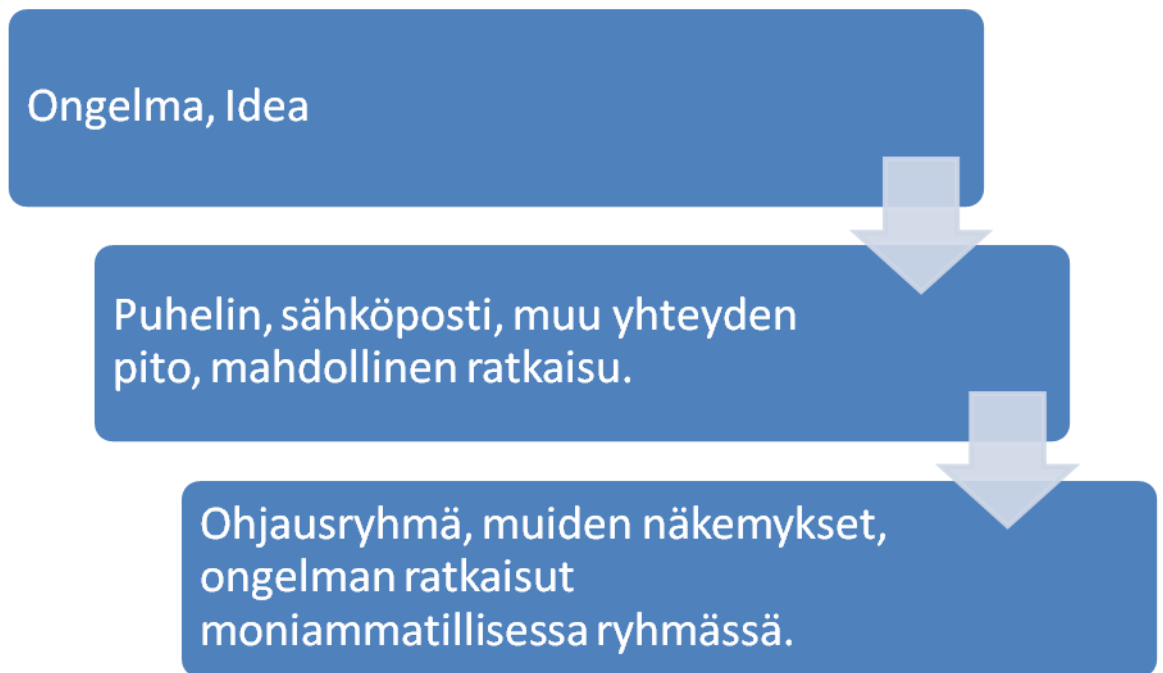

Kuva 7. Kuvassa selkiytyy yhteistyön ja poikkihallinnollisuuden monipuolisuus käytännössä.

Kuva 8. Moniammatillinen yhteistyö on pääsääntöisesti toimivaa.

Ristiriitatilanteita ovat aiheuttaneet pääsääntöisesti vain kognitiiviset ristiriidat, jotka ovat johtuneet siitä, että joku on ymmärtänyt asian väärin. Näistä on selvitty aina keskustelemalla. Pienet arkipäivän ongelmat hoidetaan heti puhelimitse tai sähköpostilla. Suuremmat ongelmat tai ideat käsitellään ohjausryhmän kokouksissa (kuva 9).

Kuva 9. Ongelmien ja ideoiden käsittely

Lastensuojelulaki edellyttää kunnalta toimia lasten hyvinvoinnin tueksi. Topparoikan malli on hyvä esimerkki holistisesta auttamisesta, koska oppilaan koko perhe on sosiaalitoimen asiakkaana. Näin ollen oppilaan tukemisen ohella voidaan huomioida koko perheen mahdollinen avun ja tuen tarve.

11 POHDINTA

Joustava perusopetusta Kotkassa voisi sanoa edelläkävijäksi. Sen taustalla oleva yhteistyö on monipuolista ja toimivaa. Jokainen moniammatillisen ryhmän jäsen tuntee osa-alueensa ja osaamisensa, joka auttaa yhteistyössä toimintaa. Alusta asti jokainen on kokenut roolinsa ryhmässä omakseen, ja se on varmasti yksi syy millä on vältetty konflikteja.

Joustavan perusopetuksen alku on Kotkassa ollut mielenkiintoinen. Se sai alkunsa jo ennen JOPE-hanketta, johon oli myöhemmin helppo lähteä mukaan, koska oikeanlainen malli oli jo valmiiksi luotuna.

Tämän kaltainen yhteistyö mahdollistaa sen, että oppilas otetaan huomioon kokonaisvaltaisesti, mikä taas on oppilaan kannalta paras mahdollinen tapa. Koulu on kuitenkin vain yksi osa nuoren elämää, mutta tässä mallissa on saatu yhdistettyä monta nuoren elämään vaikuttavaa osa-aluetta.

Ohjausryhmän tärkeys osana moniammatillista yhteistyötä korostuu varsinkin silloin, kun käsitellään uusia ideoita. Kokouksessa on helppo saada kerralla kaikkien mielipiteet kuultavaksi ja käsitellä ne yhdessä. Yhteistyö on kuitenkin niin joustavaa, että pienemmät päivittäiset ongelmat on helppo ratkaista keskenään puhelimitse tai sähköpostilla.

Joustavaa perusopetusta Kotkassa on tutkittu jonkin verran. Mielenkiintoista olisi saada tietää siihen osallistuneiden oppilaiden mielipiteitä sen toimivuudesta ja hyödyistä.

Kaiken kaikkiaan on ollut mielenkiintoista tutustua tähän minulle ennen tuntemattomaan joustavan perusopetuksen malliin. Vaikka matka on ollut pitkä tämän työn kanssa, on se samalla ollut antoisa ja opettavainen. Haastattelututkimuksen teko oli haastavaa, mutta tähän työhön se oli ainoa vaihtoehto monipuolisen aineiston kasaan saamiseksi.

12 LÄHTEET

- Alatupa, S., Karppinen, K., Keltikangas-Järvinen, L. & Savioja, H. 2007. Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma. SITRA. saatavissa: www.sitra.fi/julkaisut/raportti75.pdf. [viitattu: 27.3.2011]
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Saatavissa: <http://www.ely-keskus.fi/fi/tiedotepalvelu/2011/Documents/Kaakkois-Suomen%20ELY/Työllisyyskatsaus%20lokakuu%202011.pdf>, [viitattu:24.11.2011]
- Heikkilä, A., Jokinen, P. & Nurmela, T. 2008. Tutkiva Kehittäminen. 1. painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P., 2004. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi S. & Hurme H., 1985. Teemahaastattelu. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi S. & Hurme H., 2011. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Gaudeamus.
- Hokkanen S., Mäkelä T. & Taatila V. 2008. Alan johtajaksi. 1. painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Isoherranen K. 2005. Moniammatillinen yhteistyö, Helsinki: WSOY/Oppimateriaalit.
- Kolmiportainen tuki, Peda.net – Kouluverkko internet-sivut. Saatavissa: http://www.peda.net/veraja/ophs/perusopetus/oppimisen_tuki/kolmiportainen. [viitattu: 27.10.2012].
- Kotkan organisaatio. Kotkan kaupungin internet-sivut. Saatavissa: http://www.kotka.fi/general/Uploads_files/hallinto_ja_talous/kotka_org_kaavio_HR_28.10.2011.pdf. [viitattu: 5.4.2012].
- Koulupudokkaiden aktivointi/Joustava perusopetus, Opetus- ja kulttuuriministeriön internet-sivut.Ssaatavissa:

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/koulupudokkaiden_aktivointi/index.html. [viitattu: 26.3.2011].

Laki perusopetuslain muuttamisesta 642/2010.

Lastensuojelulaki 683/1983, 417/2007

Linnakangas, R. & Suikkanen, A. 2004. Varhainen puuttuminen – Mahdollisuus nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä. Saatavissa:

<http://pre20090115.stm.fi/hu1083758936712/passthru.pdf>. [viitattu: 24.4.2013].

Lämsä A-L. 2009. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Väitöskirja. Oulun Yliopisto. Saatavissa:

<http://herkules oulu.fi/isbn9789514290213/isbn9789514290213.pdf>. [viitattu: 27.3.2011].

Manninen, J. & Luukannel, S. 2008. JOPO® -toiminnan vaikuttavuuden arviointi. Opetusministeriön julkaisuja. Saatavissa:

http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2008/JOPO_toiminnan_vaikuttavuuden_arviointi.html?lang=fi. [viitattu:27.3.2011].

Myllyniemi, S. 2010. Puolustus kannalla. Nuorisobarometri 2010. Saatavissa:

http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=Myllyniemi+S.+2010.+Puolustus+kannalla&source=web&cd=1&ved=0CCMQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.minedu.fi%2Fexport%2Fsites%2Fdefault%2FOPM%2FNuoriso%2Fnuorisoasiain_neuvottelukunta%2Fjulkaisut%2Fbarometrit%2Fliitteet%2Fnuorisobarometri2010.pdf&ei=eT8mT-TfHsj14QTHk8T6DA&usg=AFQjCNFMhEi3rbTyoWlmXHWUSxPVYszfFg. [viitattu:27.3.2011].

Myrskylä, P. 2012. EVA analyysi, Hukassa – Keitä ovat syrjäytyneet nuoret?.

Määttä, M. 2007. Yhteinen verkosto?. Helsingin Yliopisto. Saatavissa:

<http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=M%C3%A4tt%C3%A4+Yhteinen+verkosto&source=web&cd=1&ved=0CCMQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.doria.fi%2Fbitstream%2Fhandle%2F10024%2F7063%2Fyhteinen.pdf%3F..&ei=cUsiT7>

[KhDpHG-QbckLjXCA&usg=AFQjCNF033k7djB--LKjo37opjzJexM_Bw](#). [viitattu:27.3.2011].

Nuorisolaki 693/2010

Nuorten yhteiskuntatakuu 2013. TEM-raportti, 8/2012. Saatavissa:

http://www.tem.fi/files/32352/Nuorten_yhteiskuntatakuu_-_tyoryhman_raportti_%282%29.pdf [viitattu: 22.1.2013].

Nurminen, U. & Ouakrim-Soivio, N. 2009. JOPO®-toiminnan aloittaminen ja vakiinnuttaminen. Saatavissa:

<http://80.248.162.139/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm26.pdf?lang=fi>. [viitattu: 10.3.2011].

Nykänen, S., Karjalainen, M., Vuorinen, R. & Pöyliö L. 2007, Ohjauksen alueellisen verkoston kehittäminen, Jyväskylän Yliopisto. Saatavissa:

http://www.oph.fi/download/48979_ohjauksen_alueellisen_verkoston_kehittaminen.pdf. [viitattu: 31.10.2011]

Opetustoimen asiakirjat

Paajanen, P. 2007. Mikä on minun perheeni? Suomalaisen käsityksiä perheestä vuositä 2007 ja 1997. Perhebarometri 2007. Väestöntutkimuslaitos Katsauksia E 30/2007. Helsinki: Väestöliitto.

Paasivaara, L. 2009. Työnsä kokoinen ihminen. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Perusopetuslaki 477/2003, 1435/2001, 1435/2001

Rantala, A. 2002. Perhekeskeisyys – Puhetta vai todellisuutta. Jyväskylä. Saatavissa:

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/25455/9789513940447.pdf?sequence>. [viitattu: 24.4.2013].

Rauhala, L. 1983. Ihmiskäsitys ihmistyössä. Jyväskylä. K.J. Gummerus Oy.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

LIITE 1

Ongelma	Tutkimus kysymys	Teema-alueet	Kysymykset
Joustavan perusopetuksen hallinnollisen tason toimet ja yhteistyö hankkeen käynnistämistä vakiintuneeksi toiminnaksi.	Mikä on kenenkin toimenkuva ja tehtävä JOPE:ssa?	Toimenkuva	1. Toimen kuva ja työtehtävät 2. Rooli ja tehtävät JOPE:ssa
		Työtehtävät	
		Työtehtävät JOPE:ssa	
	Mitä hallinnollisia toimia tarvittiin JOPE:n käynnistämiseen?	Moniammatillisen yhteistyön käynnistäminen	3. Oma näkemys moniammatillisesta yhteistyöstä alkuvaiheessa?
	Mahdolliset ongelmat yhteistyössä ja niiden ratkaiseminen	4. Oliko ongelmia, jos oli miten ne ratkaistiin?	
Mitkä eri tahot toimivat yhteistyössä? Miten moniammatillinen ja poikkihallinnollinen yhteistyö käytännössä toimii? Miten mahdolliset yhteistyössä ilmenneet ongelmat on ratkaistu?	Yhteistyötahot	5. Kenen kanssa yhteistyössä toimitaan? 6. Minkä laista toiminta on ja miten yhteistyö toimii?	
	Toiminta ja toimivuus		
	Ongelmat ja niiden ratkaiseminen		
Mitä hallinnollisia toimia tarvittiin JOPE:n kehittämiseen?	Moniammatillisen yhteistyön käytännössä	7. Miten Moniammatillinen yhteistyö käytännössä toimii? 8. Miten Poikkihallinnollinen yhteistyö käytännössä toimii?	

LIITE 2

Tutkijat	Tutkimuksen/projektin tarkoitus	Osallistujat	N	Menetelmät	Keskeiset tulokset
Saija Alatupa, Kris- ter Karppinen, Liisa Keltikangas- Järvinen, Hannele Savioja, 2007	Selvittää yhtäältä nuorten syrjäytymiseen liittyviä riskitekijöitä niiltä osin kuin syrjäytyminen ilmenee kouluvaiveuksina, opintojen keskeytyksinä tai jatko-opintojen ulkopuolelle jäämisenä, ja toisaalta persoonallisuuden vaikutusta koulumenestykseen ja koulun merkitystä psyykkisen hyvinvoinnin ja sosiaalisen pääoman muodostumisessa.	Yläasteen yhdeksännän luokan oppilaat.	631	Kysely	Vahvin yksittäinen syrjäytymisriskin suhteellista osuutta selittävä tekijä on äidin koulutustaso. Alueellisten ja koulusta riippumattomien tekijöiden merkitystä syrjäytymisriskin muodostumiselle ei voida väheksyä ja on kouluja, jotka eivät pysty opetuksen ja kasvatuksen keinoin murtamaan nuorten altistumista syrjäytymiselle. Samaan aikaan on kouluja, jotka taustaoletusten vastaisesti pystyvät saattamaan heikosti peruskoulussa menestyneet nuoret opintouralle.
Tutkijat	Tutkimuksen/projektin tarkoitus	Osallistujat	N	Menetelmät	Keskeiset tulokset
Anna-Liisa Lätsä, 2009	Kuvata ja selvittää lasten ja nuorten syrjäytymisongelman laatua ja dynamiikkaa sosiaalihuollon asiakirjojen valossa.	Alle 25-vuotiaiden sosiaalihuollon lastensuojelun tai toimeentulotuen asiakkaan asiakirjat vuosilta 1992–1997	990	Asiakirjojen analysointi	Erilaiset hyvinvoinnin ongelmat, kuten rikkonainen perhetausta, vanhempien puuttuva tai rikkonainen työhistoria, toimeentulo erilaisilla tuilla ja avustuksilla sekä taloudellisiin vaikeuksiin liittyvä toimeentulotuen tarve olivat yleisiä lastensuojelun avo- huollon asiakasperheissä sekä sijais- ja jälkihuollon asiakasperheissä. Sosiaali-

					huollon asiakkaina olevien lasten ja nuorten suhteissa työvoiman uusittamisen alueeseen oli kyse sosiaalisesta integraatiosta. Sosiaalisen integraation ongelmat näyttäytyivät tutkimuksessa ennen muuta erilaisina perheongelmina ja sosiaalisen tuen puutteina, jotka vaaransivat lasten ja nuorten terveen ja tasapainoisen kasvun ja kehityksen.
Tutkijat	Tutkimuksen/projektin tarkoitus	Osallistujat	N	Menetelmät	Keskeiset tulokset
Mirja Määttä, 2007	Tarkastella poikkihallinnollisia nuorten syrjäytymistä ehkäiseviä ryhmiä sosiologisen ymmärryksen varassa.	Moniammatilliset ryhmät	57	Ryhmähaastattelut	Poikkihallinnollisista ryhmistä löytyy antaumusta ja erävoittoja lasten, nuorten ja perheiden tukemisessa, mutta myös harhailua ja turhautumista koordinaattoreilla olevassa ehkäisevän työn maastossa. Toimivilla ryhmillä on jaettu tavoite, yhteinen uhka tai vastustettava vihollinen sekä kykyä konkreettiseen, jollain tasolla itseään ruokkivaan yhteistoimintaan. Ilman selkeää tavoitetta toimivat ryhmät sen sijaan painivat keskinäisten määrittelyongelmiensa kanssa. Kum-

					massakin kategoriassa jaetaan kuitenkin saman- suuntaisia haasteita.
--	--	--	--	--	--

LIITE 3

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu
Terveysala

Hei

Opiskelen Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa sairaanhoitajaksi ja teen opinnäytetyötäni joustavan perusopetuksen viranomaistoiminnasta ja hallinnollisesta yhteistyöstä. Opinnäytetyöni kuuluu Voi hyvin nuori – hankkeeseen.

Teen haastattelututkimusta toimista, joilla joustava perusopetus kehitettiin alkuperäisestä hankkeesta vakiintuneeksi, nuorten syrjäytymistä ehkäiseväksi toiminnaksi. Tutkimuksen kannalta olisi tärkeää saada mahdollisimman monen hankkeen parissa työskennelleen näkemys yhteistyön keinoista ja toimivuudesta. Näin saadaan dokumentoitua poikkihallinnollisen yhteistyön tärkeimmät toimintatavat.

Tavoitteena on tehdä haastattelut viikkojen 18 ja 19 aikana. Haastattelu vie aikaa noin puolesta tunnista tuntiin. Pyydän Teitä ilmoittamaan sähköpostitse, mikä on teille sopiva ajankohta haastattelun tekemiseen. Opinnäytetyöni ohjaaja on yliopettaja Eeva-Liisa Frilander-Paavilainen.

Ystävällisin terveisin

Maria Mattila

maria.mattila@student.kyamk.fi